

**Ευρωπαϊκά Πρότυπα Επιτυχημένης
Πρακτικής στον Τομέα της Επαγγελματικής
Εκπαίδευσης και Κατάρτισης**
Συμμετοχή των Μαθητών με ΕΕΑ στην ΕΕΚ

V E T

Ευρωπαϊκά Πρότυπα Επιτυχημένης Πρακτικής στον Τομέα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Συμμετοχή των Μαθητών με ΕΕΑ στην ΕΕΚ

Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή

Ο Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή (ο Φορέας) είναι ένας ανεξάρτητος και αυτοδιοικούμενος φορέας, που υποστηρίζεται από τις χώρες μέλη του Φορέα και τα Ευρωπαϊκά Θεσμικά Όργανα (την Επιτροπή και το Κοινοβούλιο).

Οι απόψεις που εκφράζονται από οποιοδήποτε άτομο σε αυτό το έγγραφο δεν αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις επίσημες απόψεις του Φορέα, των χωρών μελών ή της Επιτροπής. Η Επιτροπή δε μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για την οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών αυτού του εγγράφου.

Επιμέλεια: Mary Kyriazoulou και Harald Weber, Προσωπικό του Φορέα.

Αποσπάσματα από το έγγραφο επιτρέπεται να αξιοποιηθούν υπό τον όρο να γίνεται σαφής αναφορά στη πηγή. Η έκθεση θα πρέπει αναφέρεται ως εξής: Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή, 2013. *Ευρωπαϊκά Πρότυπα Επιτυχημένης Πρακτικής στον Τομέα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης– Συμμετοχή των Μαθητών με ΕΕΑ/Αναπηρίες στην ΕΕΚ*. Οδησός, Δανία: Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή.

Με στόχο τη μεγαλύτερη προσβασιμότητα, η έκθεση είναι διαθέσιμη σε 22 γλώσσες και σε πλήρως εύχρηστη ηλεκτρονική μορφή, στον ιστότοπο του Φορέα:

www.european-agency.org

ISBN: 978-87-7110-449-3 (Ηλεκτρονική)

ISBN: 978-87-7110-427-1 (Έντυπη)

© **European Agency for Development in Special Needs Education 2013**

Secretariat
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brussels Office
3 Avenue Palmerston
BE-1000 Brussels Belgium
Tel: +32 2 280 33 59
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

Η έκδοση αυτή έχει χρηματοδοτηθεί με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αυτή η έκδοση αντικατοπτρίζει τις απόψεις μόνο του συγγραφέα, και η Επιτροπή δε μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιλαμβάνονται εδώ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
2. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ	7
3. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
4. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	13
Βήματα κατά τη διαδικασία ανάλυσης.....	13
<i>Βήμα 1: Επιλογή των παραδειγμάτων</i>	13
<i>Βήμα 2: Επισκέψεις μελέτης</i>	13
<i>Βήμα 3: Ανάλυση της πρακτικής</i>	14
Περιορισμοί.....	16
5. ΑΝΑΛΥΣΗ, ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ	19
5.1 Πρότυπο διαχείρισης του ιδρύματος.....	23
5.1.1 <i>Ηγεσία του σχολείου/ιδρύματος ΕΕΚ</i>	23
5.1.2 <i>Διαχείριση των διεπιστημονικών ομάδων</i>	24
5.2 Πρότυπο επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.....	25
5.2.1 <i>Μαθητο-κεντρικές προσεγγίσεις</i>	25
5.2.2 <i>Αξιοποίηση εξατομικευμένων σχεδίων για την εκπαίδευση, τη μάθηση, την κατάρτιση και τη μετάβαση</i>	27
5.2.3 <i>Στρατηγική μείωσης της σχολικής διαρροής</i>	28
5.2.4 <i>Αντιστοίχιση των απαιτούμενων από την αγορά εργασίας δεξιοτήτων με τις δεξιότητες των μαθητών</i>	29
5.3 Το πρότυπο των μαθητών.....	31
5.3.1 <i>Έμφαση στις ικανότητες των μαθητών</i>	31
5.3.2 <i>Αντιστοίχιση των ευκαιριών εργασίας και των ατομικών επιθυμιών και προσδοκιών των μαθητών</i>	32
5.3.3 <i>Δημιουργία δομών συνεργασίας με τις τοπικές επιχειρήσεις για την πρακτική κατάρτιση και/ή απασχόληση μετά την αποφοίτηση</i>	34
5.4 Το πρότυπο της αγοράς εργασίας.....	35
5.4.1 <i>Διασφάλιση των διασυνδέσεων με τους τοπικούς εργοδότες/τοπικές επιχειρήσεις για την πρακτική κατάρτιση και επαγγελματικές ευκαιρίες βασισμένες στην εμπιστοσύνη και σε προηγούμενες εμπειρίες</i>	35
5.4.2 <i>Υποστήριξη των μαθητών και των εργοδοτών κατά τη φάση της μετάβασης στην αγορά εργασίας</i>	36
5.4.3 <i>Παροχή δραστηριοτήτων παρακολούθησης με σκοπό τη διατήρηση της εργασίας των μαθητών στις επιχειρήσεις</i>	37
6. ΣΥΖΗΤΗΣΗ	39
Συζήτηση αναφορικά με τους άλλους σχετικούς παράγοντες.....	39
Προτάσεις αναφορικά με τις κατάλληλες κατηγορίες αποτελεσμάτων.....	42
Προτάσεις σχετικά με την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων.....	44

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 ΛΙΣΤΑ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ.....	46
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 ΛΙΣΤΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ, ΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ.....	48
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΠΡΟΤΥΠΑ	57

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το πρόγραμμα 'Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Πολιτική και Πρακτική στο χώρο της Ειδικής Εκπαίδευσης (ΕΕΚ)' εντόπισε και διερεύνησε τις βασικές πτυχές της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ)/αναπηρίες, ηλικίας μεταξύ 14 και 25 χρονών, αναφορικά με τις ευκαιρίες απασχόλησης. Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα ανέλυσε το 'τι δουλεύει' στην ΕΕΚ για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες, 'γιατί δουλεύει' και 'πώς δουλεύει'.

Περισσότεροι από 50 εμπειρογνώμονες συμμετείχαν στις δραστηριότητες του προγράμματος, από 26 χώρες: Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Εσθονία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Ισλανδία, Ισπανία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Νορβηγία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Σουηδία, Τσέχικη Δημοκρατία, και Φιλανδία. Η εμπειρία και οι ικανότητες τους αποτέλεσαν πολύτιμες συνεισφορές στους προβληματισμούς και τις συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των συναντήσεων του προγράμματος, καθώς και στην ανάπτυξη της μεθοδολογίας και των βασικών αποτελεσμάτων του προγράμματος. (Παρακαλώ ανατρέξτε στο Παράρτημα 1 για τη λίστα των συμμετεχόντων.)

Το πρόγραμμα υποστηρίχτηκε από μία Συμβουλευτική Ομάδα του Προγράμματος απαρτισμένη από εκπροσώπους του Φορέα. Επίσης, μια διευρυμένη Συμβουλευτική Ομάδα του Προγράμματος συναντήθηκε κατά τη διάρκεια του προγράμματος με εκπροσώπους από τον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ) και το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΚΑΕΚ) με σκοπό να διασφαλίσουν τη συνέπεια με άλλες Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Πρωτοβουλίες στο συγκεκριμένο τομέα εργασίας.

Το πρόγραμμα ΕΕΚ οδήγησε σε μία σειρά αποτελεσμάτων, τα οποία είναι όλα διαθέσιμα από τον ιστότοπο του προγράμματος: <http://www.european-agency.org/agency-projects/vocational-education-and-training>. Αυτά περιλαμβάνουν:

- **μία βιβλιογραφική επισκόπηση**, η οποία παρέχει το θεωρητικό πλαίσιο του προγράμματος και περιλαμβάνει μία επισκόπηση της διεθνούς ερευνητικής βιβλιογραφίας σε θέματα σχετικά με αυτά του προγράμματος
- **εκθέσεις χωρών**, που παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το γενικό σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ) καθώς και σχετικά με το σύστημα ΕΕΚ για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες στις συμμετέχουσες χώρες
- **μία περιληπτική έκθεση** με 'τις τελευταίες εξελίξεις' στην Ευρώπη αναφορικά με τις πολιτικές και πρακτικές στον τομέα της ΕΕΚ για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες
- **εκθέσεις αναφορικά με τις επισκέψεις στις χώρες**, με λεπτομερείς πληροφορίες για τις 28 αναλύσεις πρακτικών ΕΕΚ.

Ένα επιπλέον αποτέλεσμα αποτελεί αυτή η έκθεση σχετικά με τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα στον τομέα της ΕΕΚ, που αναπτύχθηκε ως αποτέλεσμα μίας συνεπούς και ολοκληρωμένης ανάλυσης των 28 ΕΕΚ πρακτικών, και εξετάστηκε στην πορεία του προγράμματος. Η έκθεση εντοπίζει ομοιότητες και διαφορές σε επιτυχημένα παραδείγματα ΕΕΚ και παρέχει συστάσεις για τη βελτίωση της επίδοσης των συστημάτων ΕΕΚ των χωρών σε συγκεκριμένες περιοχές. Η έκθεση συνοδεύεται από ένα έγγραφο το οποίο

παρέχει λεπτομέρειες σχετικά με τη μεθοδολογία που υιοθετήθηκε στο πρόγραμμα για την ανάλυση των αποτελεσμάτων των επισκέψεων μελέτης και για τη σύνθεση ενός μοντέλου συστήματος ΕΕΚ, το οποίο είναι επίσης διαθέσιμο από τον ιστότοπο του προγράμματος.

Cor Meijer

Διευθυντής

Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή

2. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πρόγραμμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ) διερεύνησε τους παράγοντες-κλειδιά της ΕΕΚ για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ)/αναπηρίες αναφορικά με τις ευκαιρίες απασχόλησης. Αν και το πρόγραμμα εξέτασε το περιεχόμενο των προγραμμάτων ΕΕΚ, βασική έμφαση δόθηκε στα αποτελέσματα της ΕΕΚ σε σχέση με την αγορά εργασίας.

Το βασικό αποτέλεσμα που επισημάνθηκε κατά την πορεία ανάλυσης του προγράμματος είναι πως ό τι θεωρείται καλή και αποτελεσματική πρακτική για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες στην ΕΕΚ και στη μετάβαση στην εργασία αποτελεί καλή πρακτική για όλους τους μαθητές. Συνεπώς, οι συστάσεις που βασίστηκαν στα ευρήματα του προγράμματος μπορεί να είναι βοηθητικά στην ΕΕΚ και στη μετάβαση στην αγορά εργασίας για όλους τους μαθητές.

Αυτές οι συστάσεις αναπτύχθηκαν με σκοπό να βελτιώσουν την επίδοση των συστημάτων ΕΕΚ σε συγκεκριμένες περιοχές στις χώρες. Τέσσερις περιοχές παρατηρήθηκαν και εντοπίστηκαν σε πολλά από τα παραδείγματα των 28 επισκέψεων στις χώρες πάνω στις οποίες βασίστηκαν και τα αποτελέσματα του προγράμματος. Αυτές οι περιοχές ονομάστηκαν *πρότυπα* στο πλαίσιο του προγράμματος. Στα πρότυπα αυτά εντοπίστηκαν τα ακόλουθα θέματα όπου τα συστήματα ΕΕΚ χρειάζονται βελτίωση:

Πρότυπο διαχείρισης ιδρύματος ΕΕΚ

- Η ηγεσία του σχολείου/ ιδρύματος ΕΕΚ χρειάζεται να αναπτύξει μία ενταξιακή πολιτική, όπου οι διαφορές ανάμεσα στους μαθητές να θεωρούνται 'φυσιολογικό' μέρος της εκπαιδευτικής κουλτούρας, και να δημιουργήσει μία ατμόσφαιρα κινήτρου και αφοσίωσης. Η αποτελεσματική ηγεσία θα 'διανεμηθεί', θα απομακρυνθεί από την κορυφή προς τα κάτω προσέγγιση και θα μετακινηθεί προς την ομαδική εργασία και τη συνεργατική επίλυση προβλημάτων.
- Διεπιστημονικές ομάδες με σαφείς ρόλους πρέπει να υιοθετήσουν μία ομαδοσυνεργατική προσέγγιση και να συνεργαστούν σε ένα υψηλό επίπεδο εσωτερικής επικοινωνίας (αλληλοδιδασκαλία, ανεπίσημες συζητήσεις, συνεργατική επίλυση προβλημάτων) και εξωτερικής επικοινωνίας με άλλες υπηρεσίες.

Πρότυπο επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

- Στη μαθησιακή διαδικασία της ΕΕΚ πρέπει να αξιοποιηθούν μαθητό-κεντρικές προσεγγίσεις αναφορικά με το σχεδιασμό, τη στοχοθεσία και την κατασκευή του προγράμματος σπουδών έτσι ώστε το πρόγραμμα σπουδών, οι παιδαγωγικές μέθοδοι και τα υλικά και οι μέθοδοι αξιολόγησης να είναι προσαρμοσμένα στις ατομικές ανάγκες.
- Χρειάζεται να αξιοποιηθούν ευέλικτες προσεγγίσεις στη μαθησιακή διαδικασία που να επιτρέπουν την ανάπτυξη και εφαρμογή εξατομικευμένων σχεδίων διδασκαλίας. Ένα καλό σχέδιο ενημερώνει και ενημερώνεται από μία προσέγγιση διεπιστημονικής ομάδας. Είναι ένα εύκολο στη χρήση, ζωντανό έγγραφο το οποίο αναθεωρείται τακτικά από όλους τους εμπλεκόμενους. Οι μαθητές εμπλέκονται από την αρχή στο σχεδιασμό της εξατομικευμένης διαδικασίας και οι φωνές τους ακούγονται σε όλη τη διαδικασία.
- Τα σχολεία/ιδρύματα ΕΕΚ χρειάζεται να λάβουν προληπτική εκπαιδευτική δράση κατά της σχολικής διαρροής και σε στενή συνεργασία με τις τοπικές κοινωνικές

υπηρεσίες και να αναπτύξουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε οι μαθητές που απομακρύνονται να βρίσκουν νέες εναλλακτικές.

- Τα προγράμματα/μαθήματα ΕΕΚ χρειάζεται να αναθεωρούνται τακτικά, τόσο εσωτερικά (π.χ. με την επικύρωση τους σύμφωνα με τις πρόσφατες αναλύσεις της αγοράς εργασίας) και/ή εξωτερικά (π.χ. εθνικούς φορείς) με σκοπό να προσαρμοστούν στις τρέχουσες και μελλοντικές ανάγκες σε δεξιότητες.

Το πρότυπο των μαθητών

- Όλο το προσωπικό πρέπει να θέσει τις ικανότητες των μαθητών στο κέντρο των προσεγγίσεων τους και να δουν ευκαιρίες παρά προκλήσεις. Θα πρέπει να επικεντρωθούν στο τι 'μπορούν' να κάνουν οι μαθητές, όχι στο τι 'δε μπορούν' να κάνουν, και να κάνουν όλους τους μαθητές να αισθανθούν περισσότερο σίγουροι και δυναμικοί.
- Η επιτυχία στον τομέα της ΕΕΚ και κατά τη μετάβαση στην ελεύθερη αγορά εργασίας δεν είναι πιθανό να επιτευχθεί αν αγνοηθούν οι ατομικές επιθυμίες και προσδοκίες των μαθητών. Αυτές οι επιθυμίες και προσδοκίες πρέπει να γίνονται σεβαστές και να αντικατοπτρίζονται σε κάθε βήμα της διαδικασίας μετάβασης.
- Τα ιδρύματα ΕΕΚ πρέπει να αναπτύξουν συνεργασίες και δομές δικτύωσης με ένα εύρος τοπικών εργοδοτών για τη διασφάλιση της συνεργασίας κατά τη διάρκεια της υπό εποπτεία πρακτικής κατάρτισης των εκπαιδευομένων και για την εύρεση εργασίας μετά την αποφοίτηση.

Το πρότυπο της αγοράς εργασίας

- Το σχολείο/ίδρυμα ΕΕΚ χρειάζεται να θεσπίσει και να διατηρήσει ανθεκτικές διασυνδέσεις με τους τοπικούς εργοδότες στην πάροδο του χρόνου. Αυτές οι διασυνδέσεις βασίζονται στην αυξανόμενη εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων ότι θα λάβουν την επαρκή υποστήριξη που χρειάζονται κατά τη διαδικασία.
- Η μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία χρειάζεται να συνοδεύεται από την κατάλληλη υποστήριξη κατά τη φάση της μετάβασης. Οι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού πρέπει να ενημερώνουν τους μαθητές σχετικά με τις δυνατότητες απασχόλησης, να τους υποστηρίζουν με τις αιτήσεις εργασίας, να ενημερώνουν και να υποστηρίζουν τους εργαζόμενους και να διευκολύνουν την επαφή μεταξύ των δύο μερών.
- Για να υπάρξει μία επιτυχημένη φάση μετάβασης που θα οδηγήσει σε βιώσιμες θέσεις στην ελεύθερη αγορά εργασίας, δραστηριότητες παρακολούθησης πρέπει να πραγματοποιούνται από ικανό προσωπικό για όσο χρόνο χρειάζεται, ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες των νέων αποφοίτων και των εργοδοτών.

Το πρόγραμμα ανέπτυξε ένα μοντέλο συστήματος ΕΕΚ βασισμένο στα αποτελέσματα των επισκέψεων-μελέτης με σκοπό να διατυπώσει συστάσεις που σέβονται την πολυπλοκότητα των συστημάτων ΕΕΚ. Η αξιοποίηση ενός μοντέλου συστήματος ΕΕΚ για την ανάπτυξη συστάσεων αποκτά προστιθέμενη αξία όταν:

- Εντοπίσει όλους τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν το κάθε ένα ζήτημα
- Επισημάνει τις επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει οποιαδήποτε αλλαγή σε άλλα μέρη του συστήματος ΕΕΚ
- Προτείνει που πρέπει να στοχεύουν τα μέτρα για να είναι περισσότερο αποτελεσματικά.

Αυτό το μοντέλο συστήματος ΕΕΚ βασίζεται στο αποτέλεσμα μίας ανάλυσης των 28 επιτυχημένων πρακτικών ΕΕΚ στις 26 Ευρωπαϊκές χώρες, που επιλέχθηκαν σύμφωνα με μία σειρά κριτηρίων που συμφωνήθηκαν από τους συμμετέχοντες του προγράμματος. Μικρές ομάδες εμπειρογνομόνων επισκέφτηκαν κάθε μια από αυτές και συνεργάστηκαν με τοπικούς συνεργάτες και ενδιαφερόμενους φορείς. Το πρόγραμμα συγκεκριμένα προσπάθησε να εξάγει ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στα επιτυχημένα συστήματα ΕΕΚ για άτομα με ΕΕΑ/αναπηρίες. Κατά τη διάρκεια αυτών των επισκέψεων εντοπίστηκαν πολλοί παράγοντες που υποστηρίζουν όσο και εμποδίζουν την αποτελεσματική πρακτική. Στη συνέχεια αυτοί μειώθηκαν και μετατράπηκαν σε μία σειρά από 68 παράγοντες επιτυχίας.

Στο συνέδριο του προγράμματος ΕΕΚ που πραγματοποιήθηκε στην Κύπρο το Νοέμβριο του 2012, οι εμπειρογνώμονες συζήτησαν αυτούς τους παράγοντες επιτυχίας με σκοπό να τονίσουν τη συνάφεια και τη διασύνδεση τους. Περαιτέρω ανάλυση διεξήχθη για να διερευνηθεί *γιατί* ορισμένοι παράγοντες εμφανίζονται μαζί και τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό για τις συστάσεις του προγράμματος.

3. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της συγκεκριμένης έκθεσης είναι να παρουσιάσει μία σειρά από πρότυπα επιτυχημένων πρακτικών ΕΕΚ για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες. Αυτά εντοπίστηκαν κατά το στάδιο ανάλυσης του προγράμματος και αποτελούν τη βάση για τη σύνθεση συστάσεων με σκοπό την αύξηση της επίδοσης των συστημάτων ΕΕΚ σε συγκεκριμένες περιοχές. Η έκθεση επίσης παρουσιάζει σύντομα το πλαίσιο και τα διαφορετικά στάδια ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκαν στο πρόγραμμα ΕΕΚ.

Αυτό το τριετές πρόγραμμα του Φορέα (2010–2012) στο θέμα της ‘Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης: Πολιτική και Πρακτική στο χώρο της Ειδικής Εκπαίδευσης’ ξεκίνησε από τις χώρες μέλη του Φορέα, που αναγνώρισαν την ΕΕΚ ως μία προτεραιότητα που απαιτεί περεταίρω διερεύνηση σε εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο¹.

Το Συμβούλιο των Υπουργών επίσης έθεσε την ΕΕΚ ως μία προτεραιότητα, δηλώνοντας ότι κάθε πολίτης πρέπει να είναι εξοπλισμένος με τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για να ζει και να εργάζεται στη νέα κοινωνία της πληροφορίας και ότι ειδική προσοχή πρέπει να δοθεί στους ανάπηρους ανθρώπους (Λισαβόνα Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2000, βλ. Υποσημείωση 2 παρακάτω). Αντίστοιχα, αρκετά επίσημα έγγραφα² έχουν τονίσει το ζήτημα της ΕΕΚ σε σχέση με τους μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες.

Τα βασικά μηνύματα συνοψίζονται ως εξής:

- Η ΕΕΚ πρέπει να είναι ισότιμη και αποτελεσματική.
- Η ανάπτυξη υψηλού επιπέδου ΕΕΚ αποτελεί ένα κρίσιμο και αναπόσπαστο μέρος της στρατηγικής της Λισαβόνα, ειδικότερα όσον αφορά την προώθηση της κοινωνικής ένταξης.
- Η ΕΕΚ πρέπει να απευθύνεται σε όλα τα μέρη του πληθυσμού, προσφέροντας ελκυστικά και προκλητικά μονοπάτια μάθησης σε εκείνους τους μαθητές με υψηλές δυνατότητες, ενώ ταυτόχρονα να απευθύνεται σε εκείνους που βρίσκονται σε δυσμενή εκπαιδευτική θέση και κινδυνεύουν με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, όπως οι άνθρωποι με ΕΕΑ.
- Τα επίσημα δεδομένα δείχνουν ότι οι ανάπηροι άνθρωποι συνεχίζουν να αποκλείονται δυσανάλογα από την αγορά εργασίας. Επιπλέον, άνθρωποι με μαθησιακές ή νοητικές αναπηρίες είναι ακόμα λιγότερο πιθανόν να εργαστούν από εκείνους με σωματικές αναπηρίες.

¹ Το πρόγραμμα βασίστηκε στα βασικά ευρήματα δύο προγραμμάτων του Φορέα: ‘Μετάβαση από το Σχολείο στην Εργασία’ και ‘Εξατομικευμένα Σχέδια Μετάβασης: Υποστηρίζοντας τη Μετάβαση από το Σχολείο στην Εργασία’, καθώς και στα βασικά ευρήματα από σχετικά προγράμματα και ερευνητικές μελέτες.

² Αυτά περιλαμβάνουν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισαβόνα, Μάρτιος 2000: *Διακήρυξη των Ευρωπαϊκών Υπουργών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης*, Νοέμβριος 2002: *Πρώτα Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των Εκπροσώπων των Κυβερνήσεων των Χωρών Μελών*, Οκτώβριος 2004: *Επικοινωνία των Ευρωπαϊκών Υπουργών της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης*, Δεκέμβριος 2006: *Επικοινωνία από την Επιτροπή στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιχών*. Παρέχοντας δια βίου μάθηση για τη γνώση, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, Νοέμβριος 2007 και *Επικοινωνία από την Επιτροπή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιχών- Νέες Δεξιότητες για Νέες Δουλειές – Αναμένοντας και αντιστοιχώντας την αγορά εργασίας με τις ανάγκες για δεξιότητες*, Δεκέμβριος 2008.

-
- Ο αποκλεισμός των ανθρώπων με αναπηρίες από την αγορά εργασίας αποτελεί μία σοβαρή ανησυχία από την προοπτική των ίσων ευκαιριών. Οι χώρες θα πρέπει να θέσουν ως προτεραιότητα την επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων για, μεταξύ άλλων, τους μαθητές με ειδικές ανάγκες, καθώς και την προώθηση της εξατομικευμένης μάθησης μέσω της έγκυρης υποστήριξης και της παροχής καλά συντονισμένων υπηρεσιών, της ενσωμάτωσης των υπηρεσιών μέσα στο γενικό σχολείο και την εξασφάλιση μονοπατιών για περαιτέρω εκπαίδευση και κατάρτιση.

Στόχος του προγράμματος και της ανάλυσης των πρακτικών ΕΕΚ ήταν να εντοπίσει και να διερευνήσει τους βασικούς τομείς των προγραμμάτων ΕΕΚ για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες ηλικίας μεταξύ 14 και 25 χρονών, αναφορικά με τις ευκαιρίες απασχόλησης. Πιο συγκεκριμένα, το πρόγραμμα διερεύνησε το 'τι δουλεύει' στην ΕΕΚ για τους μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες, 'γιατί δουλεύει' και 'πώς δουλεύει'. Παρόλο που το πρόγραμμα εξέτασε το περιεχόμενο των προγραμμάτων ΕΕΚ, βασική έμφαση δόθηκε στα αποτελέσματα της ΕΕΚ σε σχέση με την αγορά εργασίας.

Η έκθεση έχει δομηθεί ως εξής: μετά τον πρόλογο στη ενότητα 1 ακολουθεί η συνοπτική περίληψη στην ενότητα 2 και αυτή η εισαγωγή (ενότητα 3), η ενότητα 4 παρέχει μία επισκόπηση του σχεδιασμού και της μεθοδολογίας της πρακτικής ΕΕΚ που συνέβαλε στην επίτευξη του στόχου του προγράμματος αυτού. Η ενότητα 5 παρουσιάζει την ανάλυση και τα βασικά αποτελέσματα και περιγράφει τα τέσσερα πρότυπα που παρατηρήθηκαν στις επισκέψεις μελέτης μαζί με τις σχετικές συστάσεις. Η ενότητα 6 δίνει έμφαση σε μερικά ακόμα συμπεράσματα της ανάλυσης του προγράμματος. Τα παραρτήματα 2 και 3 παρέχουν μία λίστα με όλους τους παράγοντες επιτυχίας που εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια των επισκέψεων-μελέτης, καθώς και τους παράγοντες επιτυχίας που εντοπίστηκαν στα τέσσερα πρότυπα, ενώ στο παράρτημα 1 παρέχεται μία λίστα όλων των εμπειρογνομόνων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

4. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί η ανάλυση των πρακτικών ΕΕΚ στις 26 χώρες, οι συμμετέχουσες χώρες μέλη του Φορέα συμφώνησαν σε ένα κοινό πλαίσιο και μία κοινή μεθοδολογία για να διασφαλίσουν την εγκυρότητα, την ομοιογένεια και την αποδοτικότητα της προσέγγισης του προγράμματος και της επακόλουθης ανάλυσης. Οι συμμετέχοντες του προγράμματος αποφάσισαν ότι μικρές ομάδες εμπειρογνομώνων θα επισκεφτούν κάθε μία από τις συμμετέχουσες χώρες με σκοπό να εξετάσουν τα μεμονωμένα παραδείγματα ΕΕΚ για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες και να αναλύσουν τα αποτελέσματα της κάθε επίσκεψης.

Στόχος των επισκέψεων μελέτης και της τελικής ανάλυσης ήταν να εντοπίσουν και να διερευνήσουν τις βασικές πτυχές της ΕΕΚ για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες ηλικίας μεταξύ 14 και 25 χρονών, με σαφή σύνδεση με τις ευκαιρίες απασχόλησης. Συγκεκριμένα, σκοπός ήταν όχι μόνο να κατανοήσουν *τι* δουλεύει, αλλά και να αποκτήσουν μία βαθύτερη κατανόηση του *γιατί δουλεύει* και *πώς δουλεύει*. Έμφαση δόθηκε στο περιεχόμενο των προγραμμάτων ΕΕΚ, στα πλαίσια όπου εφαρμόζονται τα προγράμματα αυτά και στα βασικά αποτελέσματα της ΕΕΚ σε σχέση με την αγορά εργασίας.

Βήματα κατά τη διαδικασία ανάλυσης

Βήμα 1: Επιλογή των παραδειγμάτων

Το πρώτο βήμα της διαδικασίας περιλάμβανε την επιλογή παραδειγμάτων από επιτυχημένα εθνικά/τοπικά προγράμματα ΕΕΚ για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες σε κάθε συμμετέχουσα χώρα. Η επιλογή βασίστηκε σε διάφορα κριτήρια τα οποία προτάθηκαν από τους εμπειρογνώμονες κατά τη διάρκεια της εναρκτήριας συνάντησης του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένης της προϋπόθεσης ότι όλα τα παραδείγματα να επιδεικνύουν σαφώς μία *ενταξιακή* προσέγγιση της ΕΕΚ για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες.

Αναφορικά με αυτή την ενταξιακή προσέγγιση, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διαφορές μεταξύ των ποικίλων συστημάτων ΕΕΚ στις συμμετέχουσες χώρες. Έγινε σαφές ότι ορισμένα από τα παραδείγματα αναφερόντουσαν σε διαχωριστικά προγράμματα κατάρτισης για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες. Ωστόσο, συμφωνήθηκε ότι, παράλληλα με την έμφαση στην ένταξη, πρέπει να δοθεί σκέψη και στα αποτελέσματα των προγραμμάτων ΕΕΚ, δηλαδή την έκταση κατά την οποία τα προγράμματα προετοιμάζουν τους μαθητές να βρουν δουλειά στην ελεύθερη αγορά εργασίας. Για αυτό το λόγο, συμπεριλήφθηκαν και ορισμένα διαχωριστικά προγράμματα.

Βήμα 2: Επισκέψεις μελέτης

Στόχος της ανάλυσης των πρακτικών ήταν να διερευνήσει εκείνους τους παράγοντες που μπορεί να έχουν θετική ή αρνητική επίδραση στις διαδικασίες ΕΕΚ και στα αποτελέσματα για τους μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες. Επιπλέον, η διαδικασία στόχευε στο να διερευνήσει τις εσωτερικές σχέσεις μεταξύ των διαφορετικών παραγόντων, καθώς κάποιες μπορεί να είναι ουσιαστικές, ενώ άλλες μπορεί να είναι αντιφατικές ή αμοιβαία αποκλειστικές.

Το πρόγραμμα των επισκέψεων μελέτης, το οποίο διήρκησε από το Νοέμβριο του 2012 μέχρι τον Ιούνιο του 2012, περιλάμβανε 28 επισκέψεις μελέτης³ σε επιλεγμένα

³ Στο Ηνωμένο Βασίλειο, τα παραδείγματα στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις ήταν στην Αγγλία, στη Βόρεια Ιρλανδία και την Ουαλία.

παραδείγματα ΕΕΚ. Σε κάθε επίσκεψη μελέτης συμμετείχαν δύο ή τρεις εμπειρογνώμονες από τις συμμετέχουσες χώρες μαζί με ένα μέλος του προσωπικού του Φορέα και τοπικούς συνεργάτες και ενδιαφερόμενα μέλη που συνδέονται με το πρόγραμμα υποδοχής για την ΕΕΚ.

Έργο των εμπειρογνομένων ήταν να γνωρίσουν, και να κατανοήσουν καλύτερα κάθε παράδειγμα ΕΕΚ και να διερευνήσουν τους παράγοντες που φαίνεται να διευκολύνουν τόσο τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται η ΕΕΚ όσο και τα αποτελέσματα της κάθε συγκεκριμένης διαδικασίας ΕΕΚ.

Οι επισκέψεις μελέτης αποτελούνται από τρία αλληλοσυνδεόμενα και εξίσου σημαντικά μέρη:

1. Συνάντηση με τα ενδιαφερόμενα μέλη.

Στόχος: παρουσίαση του προγράμματος και συζήτηση με τους διαφορετικούς ενδιαφερόμενους φορείς που εμπλέκονται στη διαδικασία ΕΕΚ με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών από διαφορετικές πηγές (για παράδειγμα: πάροχοι υπηρεσιών, διευθυντές σχολείων, δάσκαλοι/εκπαιδευτές, άλλοι επαγγελματίες, εκπρόσωποι των νέων μαθητών, εκπρόσωποι των οικογενειών, τοπικοί εργοδότες, φορείς χρηματοδότησης, τοπικοί φορείς χάραξης πολιτικής, ΜΚΟ, κτλ.).

2. Πραγματική επίσκεψη στο χώρο των προγραμμάτων ΕΕΚ.

Στόχος: επίσκεψη του χώρου, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών δραστηριοτήτων, και συζήτηση με τους επαγγελματίες και νέους μαθητές, με σκοπό τη βαθύτερη κατανόηση των προγραμμάτων ΕΕΚ και των βασικών αποτελεσμάτων σε σχέση με την αγορά εργασίας. Αυτό το κομμάτι περιλάμβανε επίσης επισκέψεις στις τοπικές επιχειρήσεις και συζήτηση με τους εργοδότες και τους νέους μαθητές που πραγματοποιούσαν τις πρακτικές τους ασκήσεις και/ή εργαζόντουσαν μετά την αποφοίτηση τους.

3. Συνάντηση των εμπειρογνομένων με σκοπό να συζητήσουν και να συγκεντρώσουν τις παρατηρήσεις τους.

Στόχος: συζήτηση εστιασμένη στις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος ΕΕΚ, την επίσκεψη στο πρόγραμμα και τη συζήτηση με τους εμπλεκόμενους φορείς.

Βήμα 3: Ανάλυση της πρακτικής

Το τελικό βήμα αποτελείται από μία συνεκτική και περιεκτική ανάλυση των επιμέρους επισκέψεων μελέτης και τον προσδιορισμό των θεμάτων που παρέχουν συλλογικά την προστιθέμενη αξία αυτής της πανευρωπαϊκής μελέτης. Κάθε μεμονωμένο παράδειγμα αναλύθηκε την τελευταία ημέρα της κάθε επίσκεψης μελέτης. Τα 28 μεμονωμένα αποτελέσματα στη συνέχεια αναλύθηκαν για την εξαγωγή ομοιοτήτων και διαφορών αναφορικά με το *γιατί* το παράδειγμα είναι επιτυχημένο. Οι εμπειρίες των εμπειρογνομένων από προηγούμενα προγράμματα, σε συνδυασμό με τη βιβλιογραφική επισκόπηση, είχαν ήδη οδηγήσει στον εντοπισμό μίας σειράς από παράγοντες ως ευνοϊκούς για την επιτυχημένη ΕΕΚ για μαθητές με ΕΕΑ/ αναπηρίες. Μία μορφή ανάλυσης θα μπορούσε επομένως να εξετάσει τα 28 παραδείγματα με βάση μία δεδομένη λίστα 'παραγόντων επιτυχίας', υπό τη μορφή λίστας ελέγχου. Ωστόσο, οι εμπειρογνώμονες του προγράμματος αποφάσισαν να διεξάγουν επιμέρους αναλύσεις χωρίς μία δεδομένη σειρά από πιθανούς παράγοντες επιτυχίας. Αντί αυτού, δημιουργήθηκε μία εντελώς νέα λίστα παραγόντων.

Οι ομάδες των επισκέψεων μελέτης εντόπισαν ένα μεγάλο αριθμό παραγόντων οι οποίοι υποστήριζαν ή εμπόδιζαν την αποτελεσματική πρακτική. Χρησιμοποιώντας μία επαναληπτική διαδικασία, οι παράγοντες αυτοί μειώθηκαν και μετατράπηκαν σε μία σειρά από 68 παράγοντες επιτυχίας⁴. Ορισμένοι από αυτούς τους παράγοντες παρατηρήθηκαν σε πολλά από παραδείγματα, δηλαδή είχαν υψηλή συχνότητα. Φαίνεται ότι αυτοί οι υψηλής συχνότητας παράγοντες είναι κοινοί σε πολλά παραδείγματα ανεξάρτητα από τα διαφορετικά οικονομικά, πολιτικά, πολιτισμικά ή άλλα πλαίσια. Κατά συνέπεια οι συγκεκριμένοι παράγοντες είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για περαιτέρω ανάλυση, η οποία είχε ως στόχο να αναπτύξει συστάσεις που να είναι εφαρμόσιμες και χρήσιμες σε πολλά διαφορετικά πλαίσια.

Στο συνέδριο ΕΕΚ το οποίο πραγματοποιήθηκε στην Κύπρο το Νοέμβριο του 2012, οι εμπειρογνώμονες συζήτησαν αυτούς τους παράγοντες και τόνισαν τόσο τη σημασία όσο και την εσωτερική διασύνδεση τους. Οι ομάδες εργασίας στη συνέχεια ανέπτυξαν και τεκμηρίωσαν αυτές τις διασυνδέσεις.

Κάθε μεμονωμένος παράγοντας που εντοπίστηκε από το πρόγραμμα ήταν ήδη γνωστός μέσα από έρευνες και άλλες μελέτες, καθώς και από τη προσωπική εμπειρία του κάθε εμπειρογνώμονα. Τα αποτελέσματα του συνεδρίου αναφέρουν ότι, αντί να επικεντρωθούμε στις λεπτομέρειες κάθε μεμονωμένου παράγοντα, το πρόγραμμα θα έπρεπε να διερευνήσει γιατί ορισμένοι παράγοντες εμφανίζονται μαζί και ποιές είναι οι συνέπειες για την ανάπτυξη των συστάσεων.

Παρατηρήθηκε ότι ορισμένες φορές τα άτομα κάνουν την ΕΕΚ επιτυχημένη, ανεξάρτητα από τις δύσκολες συνθήκες, ενώ σε άλλες περιπτώσεις, όπου οι συνθήκες φαίνεται να είναι οι βέλτιστες, η ΕΕΚ δεν είναι τόσο επιτυχημένη όσο θα ήταν αναμενόμενο. Επιπλέον, τα στοιχεία από τις επισκέψεις δείχνουν ότι κάθε βελτίωση διάρκειας ενός συστήματος ΕΕΚ που εστιάζει σε συγκεκριμένα μεμονωμένα ζητήματα (π.χ. οικονομική υποστήριξη των εργοδοτών, συστήματα ποσοστώσεων, έμφαση στην πρακτική κατάρτιση, σχήματα επέκτασης της ΕΕΚ) έχει μόνο περιορισμένο αντίκτυπο στη συνολική επιτυχία.

Φαίνεται ότι τα εκπαιδευτικά συστήματα γενικά, και ιδίως τα συστήματα ΕΕΚ, έχουν ένα συγκεκριμένο επίπεδο πολυπλοκότητας. Αυτή η πολυπλοκότητα χρειάζεται να γίνει κατανοητή ώστε να αντληθούν χρήσιμα συμπεράσματα και να αναπτυχθούν αποτελεσματικές συστάσεις.

Πολύπλοκα συστήματα όπως το σύστημα ΕΕΚ περιέχουν αρκετά στοιχεία τα οποία επηρεάζουν ή επηρεάζονται το ένα από το άλλο. Σε αυτή την περίπτωση περιλαμβάνουν ενδιαφερόμενα μέλη όπως το διδακτικό προσωπικό, τους μαθητές και τους εργοδότες οργανισμούς όπως τα σχολεία, τις επιχειρήσεις και τα κέντρα εκπαιδευτικού υλικού και δραστηριότητες όπως η καθοδήγηση, η διδασκαλία, η αποφυγή της σχολικής διαρροής, κτλ.

Αντί να προσπαθήσει κανείς να εντοπίσει όλα τα στοιχεία των 28 συστημάτων ΕΕΚ στο πλαίσιο των υπό παρατήρηση παραδειγμάτων και να κατανοήσει πως τα στοιχεία μέσα σε κάθε ένα από αυτά τα συστήματα επηρεάζουν το ένα το άλλο, το πρόγραμμα επιχείρησε να μειώσει αυτή την εγγενή πολυπλοκότητα λαμβάνοντας δύο συγκεκριμένα μέτρα. Πρώτον, μόνο εκείνα τα στοιχεία των συστημάτων ΕΕΚ που θεωρήθηκαν σχετικά για την επιτυχία των παραδειγμάτων υπόκεινται σε περαιτέρω ανάλυση. Δεύτερον, εστιάζοντας σε

⁴ Μία λεπτομερής περιγραφή της μεθοδολογίας και των ενδιάμεσων αποτελεσμάτων είναι διαθέσιμα με τη μορφή ηλεκτρονικού εγγράφου στην ιστοσελίδα του προγράμματος: <http://www.european-agency.org/agency-projects/vocational-education-and-training>

εκείνα τα στοιχεία που εμφανίζονται σε πολλά ή όλα τα παραδείγματα, το πρόγραμμα απέφυγε το να κοιτάξει κάθε ένα από τα 28 συστήματα ΕΕΚ μεμονωμένα. Αντιθέτως, τοποθετεί τις ομοιότητες όλων αυτών των συστημάτων ΕΕΚ στο προσκήνιο. Προφανώς, οι ονομαζόμενοι 'παράγοντες επιτυχίας υψηλής συχνότητας' καλύπτουν και τις δύο απαιτήσεις: θεωρούνται σημαντικές και παρατηρήθηκαν στα περισσότερα παραδείγματα. Με σκοπό να δημιουργηθεί ένα μοντέλο συστήματος ΕΕΚ που να αποτελείται από αυτούς τους παράγοντες επιτυχίας, ήταν αναγκαίο να καθοριστεί το πως οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν ο ένας τον άλλο. Κάθε παράγοντας επιτυχίας ελέγχθηκε σε σχέση με κάθε άλλο παράγοντα με τη χρήση στατιστικών μεθόδων και με την αξιολόγηση μίας ομάδας εμπειρογνομώνων.

Η διευρυμένη Συμβουλευτική Ομάδα του Έργου καθόρισε το κατά πόσο οποιοσδήποτε παράγοντας επιτυχίας Α επηρεάζει κάποιο παράγοντα επιτυχίας Β και αν ναι, κατά πόσο το επίπεδο των επιπτώσεων είναι αδύναμο, μέτριο ή ισχυρό.

Το αποτέλεσμα της εργασίας αυτής της ομάδας είναι ένα δίκτυο από συνδεδεμένους παράγοντες που διαμορφώνουν ένα μοντέλο συστήματος ΕΕΚ, το οποίο αντικατοπτρίζει τα βασικά χαρακτηριστικά των 28 παραδειγμάτων στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις. Αυτό το μοντέλο έχει εκφραστεί ως ένα διάγραμμα το οποίο περιέχει τους παράγοντες επιτυχίας υψηλής συχνότητας, με βέλη που ξεκινούν από αυτούς τους παράγοντες και επηρεάζουν άλλους παράγοντες. Καθώς αυτό το διάγραμμα είναι αρκετά περίπλοκο, μόνο τα μέρη τα όποια έχουν σημασία για την εξαγωγή ορισμένων συμπερασμάτων θα περιληφθούν στην ενότητα 5. Το πλήρες διάγραμμα είναι διαθέσιμο στο Μεθοδολογικό κείμενο του Προγράμματος.

Στο κεφάλαιο 5, αυτό το μοντέλο συστήματος ΕΕΚ έχει χρησιμοποιηθεί ως βάση για τις συστάσεις του προγράμματος. Επιλεγμένα μέρη αυτού του μοντέλου συστήματος ΕΕΚ έχουν αξιοποιηθεί πρώτον για να μειωθεί η πολυπλοκότητα του πλήρες μοντέλου και δεύτερον για να αντικαταστήσει τις συστάσεις που βασίζονται σε μεμονωμένους παράγοντες με αυτές που λαμβάνουν υπόψη το συγκεκριμένο πλαίσιο και τις διασυνδέσεις μεταξύ του κάθε παράγοντα μέσα στο μοντέλο.

Περιορισμοί

Η προσέγγιση που υιοθετήθηκε στο παρόν πρόγραμμα μπορεί να περιέχει μία ορισμένη προκατάληψη που χρειάζεται να συζητηθεί ώστε να μπορέσει ο αναγνώστης να καταλάβει καλύτερα και να ερμηνεύσει τα αποτελέσματα μέσα στο συγκεκριμένο πλαίσιο.

Πρώτον, οι οικοδεσπότες των επισκέψεων μελέτης του προγράμματος γνώριζαν από πριν ότι το παράδειγμα τους είχε επιλεγεί ως ένα 'καλό παράδειγμα'. Για το λόγο αυτό, οι παρουσιάσεις που πραγματοποιήθηκαν και οι ιδέες που δόθηκαν κατά τη διάρκεια των επισκέψεων συχνά εστίαζαν στις πτυχές εκείνες που θεωρήθηκαν να είναι οι βασικοί παράγοντες επιτυχίας. Η διάρκεια των επισκέψεων (περίπου 1,5 με 2 μέρες κατά μέσο όρο) και η ανάγκη μετακίνησης σε διαφορετικές τοποθεσίες (π.χ. υπουργεία, σχολεία, επιχειρήσεις) περιόρισαν το βάθος των ιδεών. Επομένως, ενώ το πρόγραμμα θα περιγράψει τις επιτυχημένες πρακτικές ΕΕΚ στην Ευρώπη, δε θα παρέχει απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις που πιθανόν να προκύψουν.

Δεύτερον, πρακτική έμφαση στις επισκέψεις μελέτης δόθηκε στα ιδρύματα ΕΕΚ και στα προγράμματα ΕΕΚ. Ως αποτέλεσμα, άλλοι παράγοντες – για παράδειγμα, το συγκεκριμένο πλαίσιο πολιτικής ή τα σχήματα χρηματοδότησης για εργοδότες που προσλαμβάνουν μαθητές με ΕΕΑ – δεν ήταν κεντρικά και ως εκ τούτου είναι λιγότερο εμφανή στο σύνολο των παραγόντων επιτυχίας. Ενώ όλοι οι συμμετέχοντες συμφωνούν ότι οι συγκεκριμένες

και άλλες περιοχές είναι επίσης πολύ σημαντικές, ήταν απαραίτητο να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση σε συγκεκριμένες πτυχές για τη βελτιστοποίηση του περιορισμένου χρόνου των επισκέψεων.

Επιπλέον, όπως περιγράφηκε σε προηγούμενη ενότητα, μία σειρά παραγόντων που εντοπίστηκαν σε μεμονωμένες επισκέψεις μελέτης δε ελήφθησαν υπόψη κατά τη δημιουργία του μοντέλου του συστήματος. Αν και κρίθηκε αναγκαίο να μη συνυπολογιστούν αυτοί οι παράγοντες με σκοπό να βρεθούν ομοιότητες ανάμεσα στα διαφορετικά παραδείγματα των πλαισίων, οι επιπτώσεις αυτής της απόφασης πρέπει να συζητηθούν. Οι εμπειρογνώμονες εντόπισαν κάθε ένα από τους 68 παράγοντες ως σημαντικούς από μόνους τους, δηλαδή η σημασία του κάθε παραδείγματος στο οποίο εντοπίστηκε διαπιστώθηκε ότι δεν εξαρτάται από το πόσο συχνά εμφανίστηκε κατά τη διάρκεια των επισκέψεων μελέτης. Η έμφαση στους παράγοντες που εμφανίζονται στη πλειοψηφία των παραδειγμάτων μπορεί επίσης να αποκλείει τους παράγοντες εκείνους που αποτέλεσαν το κλειδί για καινοτόμες προσεγγίσεις, αλλά που ακόμα δεν είναι διαδεδομένες ή δεν αποτελούν κοινή πρακτική στην ΕΕΚ. Επομένως, το πρόγραμμα ανέλυσε επίσης και συζήτησε τους παράγοντες που δεν αποτέλεσαν μέρος της παραπάνω διαδικασίας κατά τη δημιουργία ενός μοντέλου συστήματος ΕΕΚ. Τα αποτελέσματα των συζητήσεων αυτών παρέχονται στην ενότητα 6, όπου παράγονται περαιτέρω συμπεράσματα. Συνιστάται αυτά τα συμπεράσματα να λαμβάνονται υπόψη και στο πλαίσιο εφαρμογής ή διατήρησης της ΕΕΚ για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες.

Σε αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντικό να αναδειχθούν οι νέες προσεγγίσεις που υιοθετούνται σε ορισμένες χώρες με τη μορφή κέντρων. Αυτά τα κέντρα ενθαρρύνουν τους νέους ανθρώπους με ΕΕΑ/αναπηρίες να ζουν ενταξιακές ζωές, με το να τους παρέχουν υποστήριξη σε όλες τις πτυχές της ζωής τους. Τα κέντρα λειτουργούν ως καταλύτες φέρνοντας κοντά διαφορετικούς φορείς, όπως τα Υπουργεία Παιδείας, Υγείας και Απασχόλησης, τις τοπικές αρχές, επιχειρήσεις, τους συλλόγους γονέων, κτλ. Αναπτύσσουν μία συνέργεια ανάμεσα στα ζητήματα κατάρτισης, απασχόλησης, στέγασης και πολιτογράφησης. Γεφυρώνουν το χάσμα προσφέροντας μία σταδιακή μετάβαση στο γενικό τομέα για τους νέους ηλικίας 16 χρονών και πάνω και παρέχοντας ειδική υποστήριξη. Τα κέντρα ενδυναμώνουν τα άτομα πέρα από την άμεση πρακτική υποστήριξη και παίζουν ένα βασικό ρόλο στις αλλαγές στον τρόπο λήψης αποφάσεων αναφορικά με τις κατάλληλες εκπαιδευτικές ευκαιρίες και την απασχόληση στην ελεύθερη αγορά εργασίας.

Μια άλλη πτυχή προς συζήτηση σχετίζεται με τη διαδικασία ανάλυσης. Ενώ όλες οι επισκέψεις μελέτης και η επικύρωση των παραγόντων πραγματοποιήθηκε στο συνέδριο στην Κύπρο με την παρουσία όλων των εμπειρογνώμων (οι οποίοι αντιπροσώπευαν τόσο το πρακτικό επίπεδο όσο και το επίπεδο της πολιτικής), η δημιουργία του μοντέλου συστήματος ΕΕΚ βασίστηκε στις εργασίες μίας μικρότερης ομάδας εμπειρογνομώνων της διευρυμένης Συμβουλευτικής Ομάδας. Για πρακτικούς λόγους, η ειδική βιβλιογραφία σχετικά με το σχεδιασμό και την ανάλυση συστημάτων συστήνει ότι, για να επιτευχθεί συμφωνία, οι εργασίες αυτές πρέπει να διενεργούνται από μία μικρότερη ομάδα, υπό την προϋπόθεση να εκπροσωπούνται όλες οι σχετικές πλευρές. Ωστόσο, ενώ το μοντέλο συστήματος ΕΕΚ στήθηκε από μία μικρή ομάδα, τα αποτελέσματα από τις εργασίες τους διανεμήθηκαν σε όλους τους εμπειρογνώμονες για την τελική επικύρωση.

5. ΑΝΑΛΥΣΗ, ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Προτού να αρχίσει να στήνεται ένα μοντέλο συστήματος ΕΕΚ βασισμένο στις επισκέψεις μελέτης, ήταν απαραίτητο να προστεθούν μερικά ακόμα στοιχεία στο σύνολο των παραγόντων επιτυχίας, που ως τώρα επικεντρώθηκαν στη δομή, στα εισαγόμενα δεδομένα ή στις πτυχές που σχετίζονται με τη διαδικασία της ΕΕΚ. Η δημιουργία ενός μοντέλου για το περίπλοκο σύστημα της ΕΕΚ, ωστόσο, απαιτεί έναν απώτερο στόχο προς τον οποίο όλα τα στοιχεία του συστήματος είναι – ή πρέπει να είναι – ευθυγραμμισμένα. Σε αυτό το πρόγραμμα ο στόχος είναι *η επιτυχημένη ΕΕΚ και μετάβαση στην ελεύθερη αγορά εργασίας για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες*. Πολλοί παράγοντες επιτυχίας συμβάλλουν άμεσα στο στόχο αυτό, αλλά παρατηρήθηκε επίσης στις επισκέψεις ότι υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες που σχετίζονται με τα αποτελέσματα οι οποίοι, σε κάποιο βαθμό, αποτελούν προϋποθέσεις για τον κεντρικό στόχο. Αν το σύστημα ΕΕΚ αποτύχει να αντιμετωπίσει μόνο μία από αυτές τις προϋποθέσεις, ο απώτερος στόχος θα είναι δύσκολο να επιτευχθεί ή να διατηρηθεί.

Οι ακόλουθοι παράγοντες, συζητήθηκαν και συμφωνήθηκαν από την Συμβουλευτική Ομάδα του Έργου, και προστέθηκαν στη λίστα με τους παράγοντες επιτυχίας (οι χαρακτήρες στην παρένθεση θα χρησιμοποιηθούν στα διαγράμματα σε όλο το κεφάλαιο για ευκολία αναφοράς):

- (Α) Η εμπιστοσύνη των μαθητών ότι οι προκλήσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν
- (Β) Αντιστοίχιση μεταξύ των απαιτούμενων από την αγορά εργασίας δεξιοτήτων και των δεξιοτήτων των μαθητών
- (Γ) Η εμπιστοσύνη των εργοδοτών ότι οι προκλήσεις λόγω των ΕΕΑ/αναπηριών μπορούν να αντιμετωπιστούν
- (Δ) Η εμφάνιση μίας κενής θέσης στην κατάλληλη γεωγραφική περιοχή όταν ένας εκπαιδευόμενος αναζητά εργασία
- (Ε) Αντιστοίχιση των ευκαιριών εργασίας και των προσωπικών επιθυμιών και προσδοκιών των μαθητών
- (ΣΤ) Επιτυχημένη ΕΕΚ και μετάβαση στην ελεύθερη αγορά εργασίας για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες.

Το πλήρες σύνολο των παραγόντων στη συνέχεια αναλύθηκαν αναφορικά με τις σχέσεις αιτίας-αποτελέσματος. Η Διευρυμένη Συμβουλευτική Ομάδα του Έργου εξέτασε μόνο τις πιθανές συνδέσεις για τις οποίες οι επισκέψεις μελέτης είχαν παράγει επαρκείς αποδείξεις. Αυτές οι συνδέσεις εντοπίστηκαν μέσα από τον υπολογισμό των συσχετίσεων μεταξύ όλων των παραγόντων. Στην ανάλυση, η ομάδα αποφάσισε κατά πόσο υπήρχε μία σχέση αιτίας-αποτελέσματος, αναπτύσσοντας έτσι ένα περίπλοκο δίκτυο αλληλένδετων παραγόντων που αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα των επιτυχημένων παραδειγμάτων ΕΕΚ που παρατηρήθηκαν στις επισκέψεις μελέτης.

Ανάλογα με το βαθμό επιρροής του κάθε παράγοντα πάνω στους άλλους παράγοντες, ή την έκταση κατά την οποία ένας συγκεκριμένος παράγοντας επηρεάζεται από τους άλλους, όλοι οι παράγοντες μπορούν να αποδοθούν σε συγκεκριμένες κατηγορίες με διακριτά χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα, οι παράγοντες που έχουν επηρεαστεί από μερικούς άλλους, αλλά έχουν κάποια επίδραση σε πολλούς άλλους παράγοντες (που ονομάζονται *ενεργοί* παράγοντες) έχουν τη προοπτική να επηρεάσουν ευρύτερα μέρη του συστήματος. Θεωρούνται ως εκ τούτου ένα καλό σημείο εκκίνησης για παρεμβάσεις που θα κινήσουν αλλαγές στο σύστημα ΕΕΚ. Οι παράγοντες που επηρεάζουν σχεδόν καθόλου

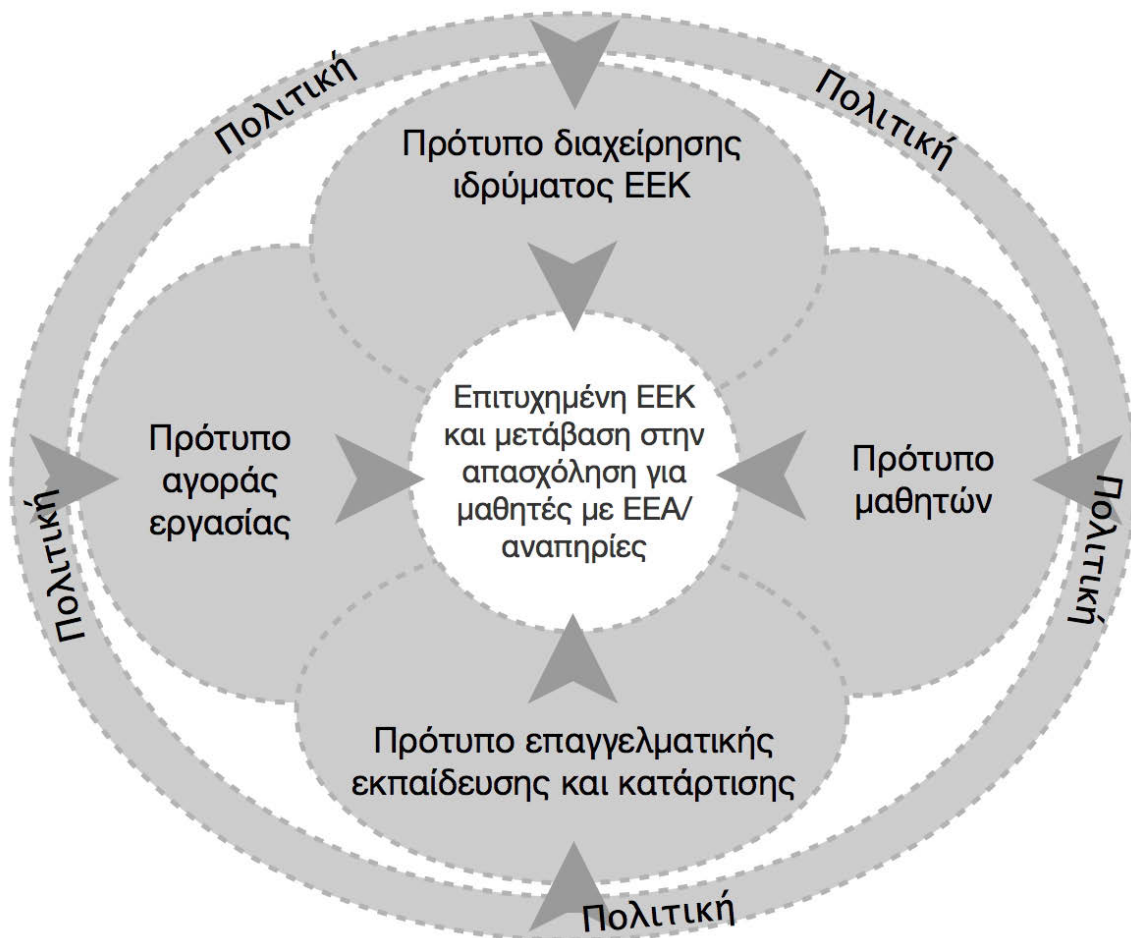
άλλους παράγοντες (που ονομάζονται παράγοντες *αργής απορρόφησης*) δε θα έχουν σχεδόν καμία επίπτωση στο σύστημα. Επομένως δε θα πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα για παρέμβαση· μάλλον προτείνεται αυτού του είδους οι παράγοντες να αξιοποιούνται για την παρακολούθηση του συστήματος, π.χ. με την ανάπτυξη κατάλληλων δεικτών που θα καταστήσουν την κατάσταση του παράγοντα αυτού ορατή. Αυτός ο τύπος επιπρόσθετης πληροφορίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να γίνουν οι συστάσεις επιτυχημένες και επιπλέον – αναφορικά με τις απαραίτητες προσπάθειες που απαιτούνται για τη βελτίωση του συστήματος - περισσότερο αποτελεσματικές.

Οι διαφορετικές ομάδες των ενδιαφερόμενων μερών (π.χ. μαθητές, εκπαιδευτικό προσωπικό, εργοδότες) εμπλέκονται με διαφορετικά κομμάτια του όλου συστήματος ΕΕΚ και, ως εκ τούτου, μόνο εκείνοι οι παράγοντες που ανήκουν στο αντίστοιχο μέρος του συστήματος είναι σχετικοί με αυτές. Ωστόσο, το μοντέλο του συστήματος ΕΕΚ δε διακρίνει ακόμα διαφορετικούς ρόλους ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα μέρη. Συνεπώς, το επόμενο βήμα χωρίζει το μοντέλο συστήματος ΕΕΚ σε κατάλληλα μέρη με το να διακρίνει τους ακόλουθους τέσσερις ρόλους των ενδιαφερομένων μερών:

- διευθυντές των ιδρυμάτων ΕΕΚ
- προσωπικό των ΕΕΚ
- μαθητές
- σημερινοί και μελλοντικοί εργοδότες/ εκπρόσωποι της αγοράς εργασίας.

Αυτά τα μέρη παρέχουν μία απλοποιημένη παρουσίαση και οπτική των σχέσεων μεταξύ των παραγόντων, που αφορούν κάθε συγκεκριμένο ρόλο. Τα μέρη του μοντέλου συστήματος ΕΕΚ αποτελούν επίσης παράγοντες επιτυχίας που παρατηρήθηκαν επανειλημμένα στις επισκέψεις μελέτης, ως εκ τούτου και ονομάστηκαν *πρότυπα*. Το παράρτημα 3 περιλαμβάνει μία επισκόπηση των παραγόντων που ανήκουν σε κάθε ένα από τα τέσσερα πρότυπα.

Είναι αξιοσημείωτο ότι οι παράγοντες μπορεί να εμφανίζονται σε, ή να ανήκουν σε, περισσότερα από ένα πρότυπα. Για παράδειγμα, ο παράγοντας *‘Υπαρξη διεπιστημονικών ομάδων’* εμφανίζεται στο πρότυπο διαχείρισης του ιδρύματος ΕΕΚ (γιατί οι ομάδες πρέπει να διαχειρίζονται), στο πρότυπο επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (γιατί κάθε μέλος της ομάδας συμβάλλει στη διαδικασία εκπαίδευσης και κατάρτισης με συγκεκριμένες ικανότητες) και στο πρότυπο των μαθητών (γιατί ο μαθητής έρχεται αντιμέτωπος με αρκετούς ανθρώπους που είναι υπεύθυνοι για διαφορετικές εργασίες ή θέματα στην μαθησιακή διαδικασία).

Σχήμα 1 Πρότυπα ΕΕΚ

Το Σχήμα 1 παρουσιάζει τα τέσσερα πρότυπα και πως συμβάλλουν για να επιτευχτεί ο απώτερος στόχος του συστήματος, δηλαδή την παροχή επιτυχημένης ΕΕΚ και μετάβασης στην απασχόληση για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες. Το πολιτικό επίπεδο, το οποίο αντιπροσωπεύεται από τον εξωτερικό κύκλο, μπορεί να επηρεάσει τους παράγοντες μέσα στα πρότυπα. Οι συστάσεις σε πολιτικό επίπεδο πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι πολιτικές θα ευθυγραμμιστούν με τους σχετικούς παράγοντες ώστε το κάθε πρότυπο να παρέχει την καλύτερη δυνατή συνεισφορά προς το στόχο του συστήματος ΕΕΚ.

Το τελικό βήμα κατά τη διαδικασία της ανάλυσης στοχεύει να εντοπίσει περιοχές όπου οι συστάσεις είναι απαραίτητες για την περαιτέρω βελτίωση της απόδοσης του συστήματος ΕΕΚ. Αυτές οι περιοχές αναφέρθηκαν στις συζητήσεις την τελευταία ημέρα της κάθε επίσκεψης μελέτης όπου και επισημάνθηκαν οι πτυχές στις οποίες, κατά την άποψη των εμπειρογνομόνων, χρειάζεται να δοθεί περισσότερο προσοχή. Μέσα από τα 28 παραδείγματα των επισκέψεων μελέτης εντοπίστηκαν τα ακόλουθα ζητήματα, που συνδέονται με τους αντίστοιχους παράγοντες επιτυχίας μέσα στο μοντέλο του συστήματος:

Πρότυπο διαχείρισης ιδρύματος ΕΕΚ

- Σχολείο/ Ηγεσία ιδρύματος ΕΕΚ
- Διαχείριση διεπιστημονικών ομάδων

Πρότυπο Επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

- Μαθητο-κεντρικές προσεγγίσεις

- Αξιοποίηση εξατομικευμένων σχεδίων για την εκπαίδευση, μάθηση, κατάρτιση και μετάβαση
- Στρατηγική μείωσης της σχολικής διαρροής
- Αντιστοίχιση των απαιτούμενων από την αγορά εργασίας δεξιοτήτων και των δεξιοτήτων των μαθητών

Το πρότυπο των μαθητών

- Εστιάζοντας τις ικανότητες των μαθητών
- Αντιστοίχιση των εργασιακών ευκαιριών και των ατομικών επιθυμιών και προσδοκιών των μαθητών
- Έχοντας δημιουργήσει δομές συνεργασίας με τις τοπικές επιχειρήσεις για την κατάρτιση και/ή απασχόληση μετά την αποφοίτηση

Το πρότυπο της αγοράς εργασίας

- Διασφαλίζοντας διασυνδέσεις με τους τοπικούς εργοδότες/επιχειρήσεις για τη πρακτική κατάρτιση και τις ευκαιρίες απασχόλησης βασισμένες στην εμπιστοσύνη και σε προηγούμενες εμπειρίες
- Υποστηρίζοντας τους μαθητές και τους εργοδότες κατά τη φάση της μετάβασης στην ελεύθερη αγορά εργασίας
- Παροχή δραστηριοτήτων παρακολούθησης για τη διατήρηση της απασχόλησης των μαθητών στις επιχειρήσεις.

Κάθε ένα από τα προαναφερθέντα ζητήματα θα αναλυθούν λεπτομερώς στις επόμενες ενότητες. Η ανάλυση εστιάζει σε κάθε παράγοντα που χρήζει προσοχής και σε όλους τους παράγοντες μέσα στο κάθε πρότυπο που είτε επηρεάζουν ή επηρεάζονται άμεσα από αυτό το συγκεκριμένο παράγοντα. Αυτοί οι παράγοντες παρουσιάζονται σε διαγράμματα⁵. Με βάση αυτή την ανάλυση, οι συστάσεις που ενδέχεται να βελτιώσουν το σύστημα κατασκευάστηκαν με βάση κάθε επιλεγμένο παράγοντα⁶.

Ορισμένοι παράγοντες έχουν μία ισχυρή επιρροή πάνω σε πολλούς άλλους παράγοντες. Αυτοί ονομάζονται *ενεργοί* παράγοντες και έχουν την προοπτική να επηρεάσουν ολόκληρο το σύστημα. Η δημιουργία μέτρων αναφορικά με αυτούς τους παράγοντες είναι επομένως αποτελεσματική. Οι ενεργοί παράγοντες σημειώνονται με [+] στα σχήματα. Ορισμένοι άλλοι παράγοντες επηρεάζουν και επηρεάζονται από πολλούς άλλους παράγοντες. Αυτοί οι παράγοντες ονομάζονται *κρίσιμοι* παράγοντες. Έχουν επίσης μία ισχυρή επιρροή, όμως πρέπει να δοθεί προσοχή στην αλλαγή αυτών των παραγόντων καθώς μπορεί να έχουν πολλές συνέπειες τόσο επιθυμητές όσο και ανεπιθύμητες. Οι κρίσιμοι παράγοντες συμβολίζονται με [#] στα σχήματα αυτού του κεφαλαίου.

⁵ Ένα τόξο από το Α στο Β δείχνει ότι το Α επηρεάζει το Β. Τα έντονα τόξα δείχνουν μία ισχυρή επιρροή.

⁶ Για τη διευκόλυνση του αναγνώστη, όλοι οι παράγοντες αναφέρονται με ένα νούμερο ή ένα χαρακτήρα στα σχήματα. Μία λίστα όλων των παραγόντων σχετικά με τις εισροές, τη δομή και τη διαδικασία περιλαμβάνεται στο Παράρτημα 2. Οι επιπλέον παράγοντες των αποτελεσμάτων καταγράφονται στην ενότητα 5 αυτής της έκθεσης.

5.1 Πρότυπο διαχείρισης του ιδρύματος

5.1.1 Ηγεσία του σχολείου/ιδρύματος ΕΕΚ

Σχήμα 2 Ηγεσία του σχολείου/ ιδρύματος ΕΕΚ

Περιγραφή

Η αποτελεσματική σχολική ηγεσία απαιτεί ηγέτες που να βλέπουν μπροστά και είναι ευέλικτοι, και να αλλάζουν τη δομή και διάρκεια των προγραμμάτων ΕΕΚ ώστε να ταιριάζουν στις ανάγκες των μαθητών, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο. Οι αποτελεσματικοί ηγέτες θα προσφέρουν επίσης περαιτέρω επαγγελματικές ευκαιρίες σε όλο το προσωπικό συμπεριλαμβανομένων των δασκάλων, για να διασφαλίσουν ποιότητα στην εκπαίδευση. Οι αποτελεσματικοί ηγέτες δημιουργούν μία ατμόσφαιρα όπου όλο το προσωπικό είναι αφοσιωμένο και έχει τα κατάλληλα επαγγελματικά κίνητρα. Συνεισφέρουν στην ανάπτυξη και εφαρμογή εξατομικευμένων και ευέλικτων προγραμμάτων σπουδών για τους μαθητές, και την παροχή διαφορετικών διαδρομών και επιλογών που επιτρέπουν τη διερεύνηση (δηλαδή, οριζόντια) ή την πρόοδο (δηλαδή, κάθετη) ώστε να ταιριάζει με τις ανάγκες των μαθητών. Η αποτελεσματική ηγεσία προστατεύει τα θετικά αποτελέσματα των διεπιστημονικών ομάδων και της συντονισμένης ομαδικής εργασίας. Διασφαλίζει ότι προσφέρεται υποστήριξη στους μαθητές και τους υπαλλήλους κατά τη περίοδο μετάβασης στην ελεύθερη αγορά εργασίας.

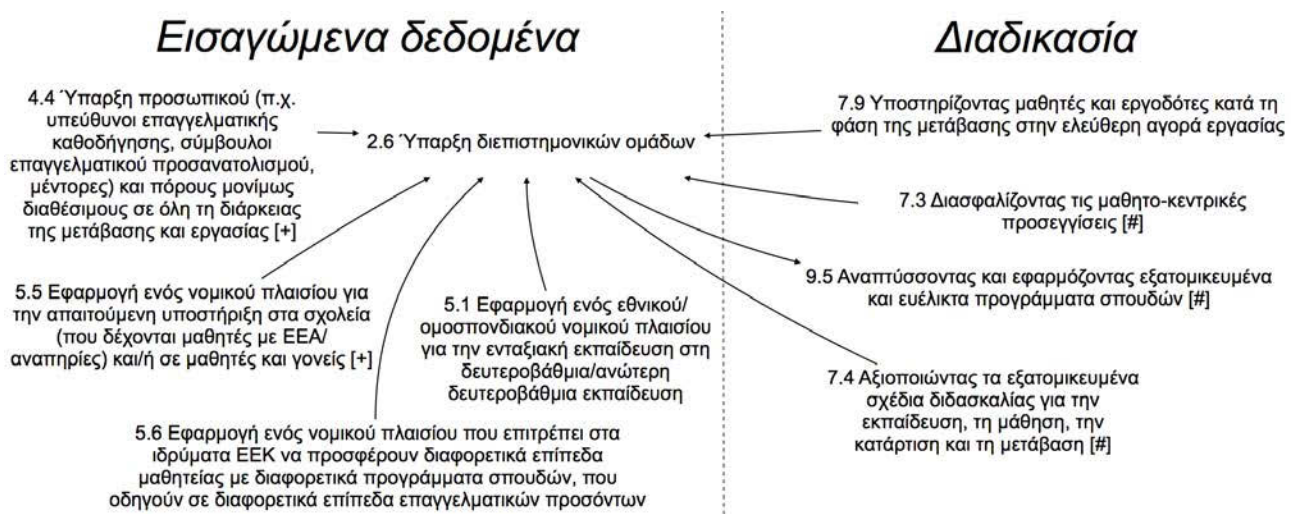
Συστάσεις

Η σχολική ηγεσία χρειάζεται να αναπτύξει μία ενταξιακή πολιτική, όπου οι διαφορές ανάμεσα στους μαθητές να θεωρούνται ένα 'φυσιολογικό' κομμάτι της εκπαιδευτικής κουλτούρας, και να δημιουργεί μια ατμόσφαιρα κινήτρου και δέσμευσης. Η αποτελεσματική ηγεσία θα 'διανεμηθεί', με το να απομακρυνθεί από την κορυφή προς τα κάτω προσέγγιση και να μετακινηθεί προς την ομαδική εργασία και τη συνεργατική επίλυση προβλημάτων.

Η αποτελεσματική σχολική ηγεσία ωφελείται από ηγέτες που βλέπουν μπροστά και είναι αρκετά ευέλικτοι ώστε να αλλάζουν τη δομή και τη διάρκεια των προγραμμάτων ΕΕΚ και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών.

5.1.2 Διαχείριση των διεπιστημονικών ομάδων

Σχήμα 3 Διαχείριση των διεπιστημονικών ομάδων

Περιγραφή

Οι διεπιστημονικές ομάδες θα πρέπει να έχουν επαρκές προσωπικό (για παράδειγμα, προπονητές εργασίας, συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού, μέντορες, κτλ.) και πηγές μονίμως διαθέσιμες σε όλη τη διαδικασία μετάβασης και εργασίας. Η αξιοποίηση εξατομικευμένων σχεδίων για την εκπαίδευση, μάθηση, κατάρτιση ή μετάβαση, καθώς και η διασφάλιση των μαθητο-κεντρικών προσεγγίσεων και η κατάλληλη υποστήριξη των μαθητών και των εργοδοτών κατά τη διάρκεια της μετάβασης στην ελεύθερη αγορά εργασίας, όλα απαιτούν διεπιστημονικές ομάδες. Αυτές οι ομάδες, την ίδια στιγμή, μπορούν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη και την εφαρμογή εξατομικευμένων, ευέλικτων προγραμμάτων σπουδών.

Οι αποτελεσματικές και αποδοτικές διεπιστημονικές ομάδες πρέπει να διασφαλίζονται από ένα εθνικό/ομοσπονδιακό νομικό πλαίσιο για την ενταξιακή εκπαίδευση στη δευτεροβάθμια/ανώτερη-δευτεροβάθμια εκπαίδευση και για την παροχή της απαιτούμενης υποστήριξης σε σχολεία και/ή σε μαθητές και γονείς. Το νομικό πλαίσιο πρέπει επιπλέον να επιτρέπει στα ιδρύματα ΕΕΚ να προσφέρουν διαφορετικά πλαίσια μαθητείας με διαφορετικά προγράμματα σπουδών, που να οδηγούν σε διαφορετικά επίπεδα επαγγελματικών προσόντων.

Συστάσεις

Οι διεπιστημονικές ομάδες με σαφείς ρόλους χρειάζεται να υιοθετήσουν μία ομαδοσυνεργατική προσέγγιση και να λειτουργούν σε ένα υψηλό επίπεδο εσωτερικής επικοινωνίας (προπόνηση μεταξύ ομότιμων, ανεπίσημες συζητήσεις, συνεργατική επίλυση προβλημάτων, κτλ.) και εξωτερικής επικοινωνίας με άλλες υπηρεσίες.

Για να υποστηριχθεί η εργασία των διεπιστημονικών ομάδων, είναι χρήσιμο να υπάρχει προσωπικό με ικανότητες και γνώσεις ώστε να αναπτύξουν εξατομικευμένα σχέδια διδασκαλίας, να διασφαλίσουν τις μαθητο-κεντρικές προσεγγίσεις και να υποστηρίξουν μαθητές και εργοδότες κατά τη φάση μετάβασης.

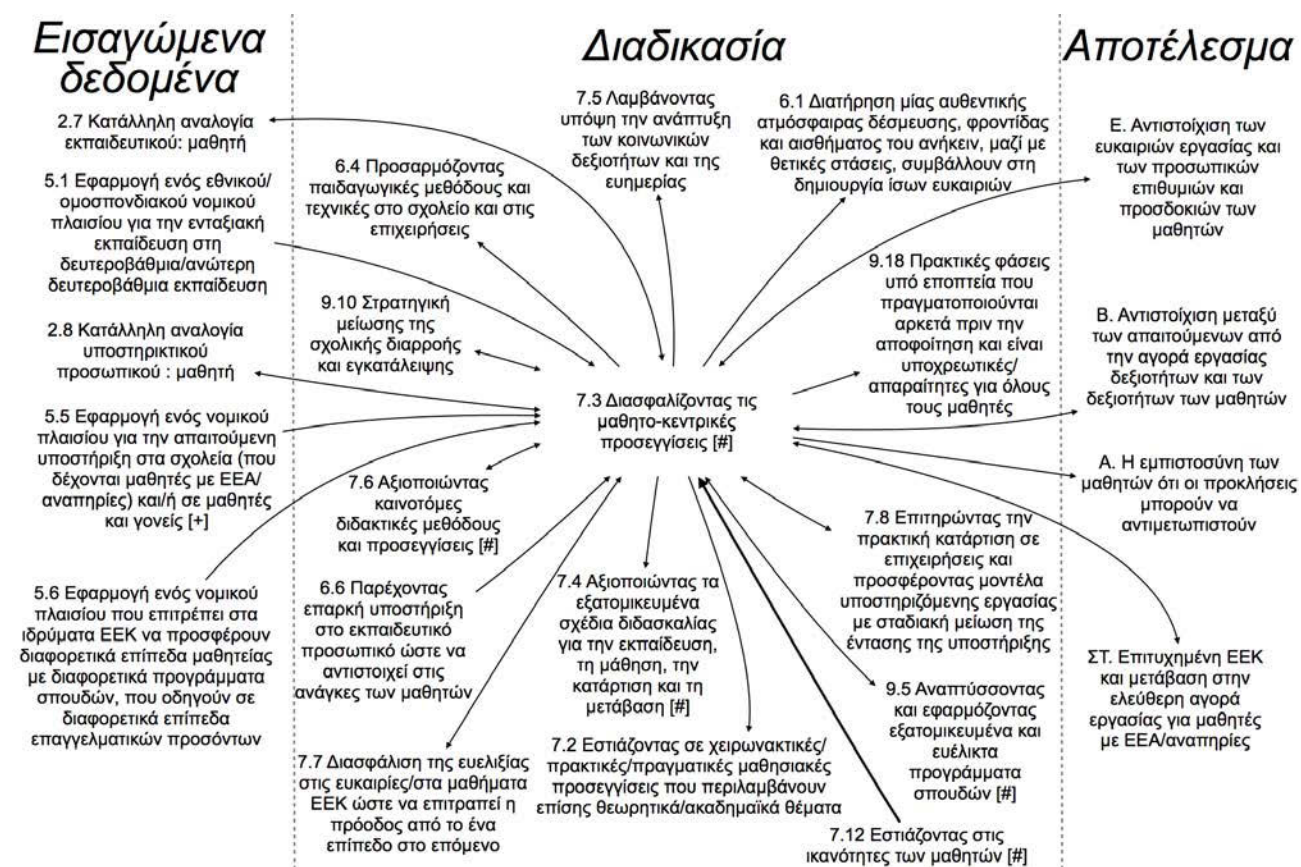
Το έργο των διεπιστημονικών ομάδων χρειάζεται να υποστηριχθεί από ένα σαφές εθνικό/ομοσπονδιακό νομικό πλαίσιο σχετικό με την ενταξιακή εκπαίδευση το οποίο να

ενέχει:

- τους εθνικούς στόχους σχετικά με την ενταξιακή εκπαίδευση
- την κατάλληλη υποστήριξη και τις παροχές που αφορούν μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες
- την αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων
- την ευελιξία που επιτρέπει μία ποικιλία προγραμμάτων μαθητείας, προγραμμάτων σπουδών και επιπέδου επαγγελματικών προσόντων, καθώς και την υποστήριξη των μαθητο-κεντρικών προσεγγίσεων.

5.2 Πρότυπο επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

5.2.1 Μαθητο-κεντρικές προσεγγίσεις

Σχέδιο 4 Μαθητο-κεντρικές προσεγγίσεις

Περιγραφή

Οι μαθητο-κεντρικές προσεγγίσεις θα πρέπει να διασφαλίζονται από την εφαρμογή ενός νομικού πλαισίου σχετικά με την ενταξιακή εκπαίδευση που να διασφαλίζει την απαραίτητη υποστήριξη σε σχολεία και/ή μαθητές και γονείς. Είναι επίσης βοηθητικό όταν επιτρέπεται στα ιδρύματα ΕΕΚ να προσφέρουν διαφορετικά επίπεδα μαθητείας με διαφορετικά προγράμματα σπουδών, που να οδηγούν σε διαφορετικά επίπεδα επαγγελματικών προσόντων. Για την εφαρμογή μαθητο-κεντρικών προσεγγίσεων, πρέπει να παρέχεται επαρκής υποστήριξη στο εκπαιδευτικό προσωπικό ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις ανάγκες των μαθητών.

Οι μαθητο-κεντρικές προσεγγίσεις επηρεάζουν και επηρεάζονται από διάφορους παράγοντες, όπως:

- τη χρήση καινοτόμων διδακτικών μεθόδων και προσεγγίσεων
- την εφαρμογή εξατομικευμένων και ευέλικτων προγραμμάτων σπουδών
- την κατάλληλη αναλογία δάσκαλου: μαθητή και υποστηρικτικού προσωπικού: μαθητή
- την ευελιξία στις ευκαιρίες ΕΕΚ και στα μαθημάτων που επιτρέπουν την πρόοδο από το ένα επίπεδο στο επόμενο
- τη συνεισφορά σε πράξεις που προλαμβάνουν ή μειώνουν τη σχολική διαρροή
- τη διατήρηση μίας ατμόσφαιρας δέσμευσης, φροντίδας και του αισθήματος του ανήκειν.

Οι μαθητο-κεντρικές προσεγγίσεις επίσης επηρεάζουν την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων και πρακτικών μαθησιακών προσεγγίσεων και υποστηρίζουν την έμφαση στις ικανότητες των μαθητών. Επιπλέον, η προσαρμογή των παιδαγωγικών μεθόδων και τεχνικών στα σχολεία και στις επιχειρήσεις και η χρήση των εξατομικευμένων σχεδίων επηρεάζονται από τις μαθητο-κεντρικές προσεγγίσεις.

Οι μαθητο-κεντρικές προσεγγίσεις επηρεάζουν τις υπό εποπτεία πρακτικές ασκήσεις στις επιχειρήσεις πριν την αποχώρηση από το σχολείο και τα υποστηριζόμενα μοντέλα εργασίας με προοδευτική μείωση των επιπέδων υποστήριξης. Επομένως συμβάλλουν στο συσχετισμό μεταξύ επαγγελματικών ευκαιριών και τις προσωπικές επιθυμίες των εκπαιδευομένων και τη συσχέτιση μεταξύ των απαιτούμενων δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας και τις δεξιότητες των εκπαιδευομένων. Τέλος, συμβάλλουν στην αύξηση της εμπιστοσύνης των μαθητών ότι όλες οι προκλήσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν και τελικά προς τη επιτυχημένη ΕΕΚ και μετάβαση στην ελεύθερη αγορά εργασίας για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες.

Συστάσεις

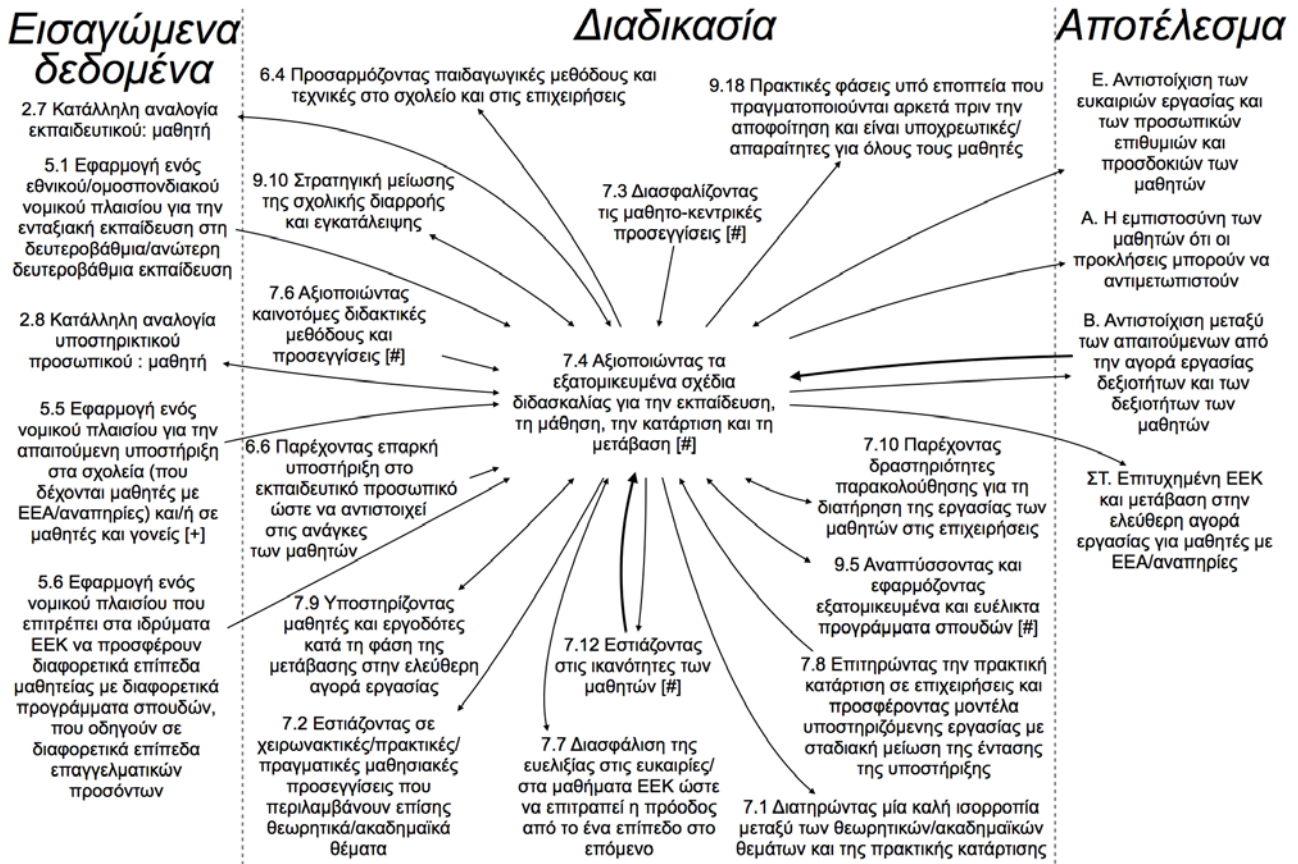
Οι μαθητο-κεντρικές προσεγγίσεις σχετικά με το σχεδιασμό, τη στοχοθεσία και τη συγγραφή των προγραμμάτων σπουδών χρειάζεται να αξιοποιούνται στη μαθησιακή διαδικασία της ΕΕΚ, ώστε το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, οι παιδαγωγικές μέθοδοι και τα υλικά και οι μέθοδοι αξιολόγησης και οι στόχοι να προσαρμόζονται στις ατομικές ανάγκες.

Η διασφάλιση των μαθητο-κεντρικών προσεγγίσεων μπορεί να επωφεληθεί από:

- την αξιοποίηση διδακτικών μεθόδων και υλικών, καθώς και εξατομικευμένων και ευέλικτων προγραμμάτων σπουδών
- την παροχή εποπτείας κατά την πρακτική κατάρτιση και υποστηρικτικά μοντέλα εργασίας στις επιχειρήσεις
- την αντιστοίχιση των απαιτούμενων από την αγορά εργασίας δεξιοτήτων και των των ευκαιριών εργασίας με τις δεξιότητες, επιθυμίες και προσδοκίες των μαθητών.

5.2.2 Αξιοποίηση εξατομικευμένων σχεδίων για την εκπαίδευση, τη μάθηση, την κατάρτιση και τη μετάβαση

Σχέδιο 5 Αξιοποίηση εξατομικευμένων σχεδίων για την εκπαίδευση, τη μάθηση, την κατάρτιση και τη μετάβαση

Περιγραφή

Η αξιοποίηση εξατομικευμένων σχεδίων για την εκπαίδευση, τη μάθηση και τη μετάβαση διασφαλίζεται από την εφαρμογή ενός νομικού πλαισίου. Αυτό το πλαίσιο θα έπρεπε να εστιάζει στην ενταξιακή εκπαίδευση, διασφαλίζοντας ότι θα παρέχεται η απαιτούμενη υποστήριξη στα σχολεία, στους μαθητές και τους γονείς και ότι τα ιδρύματα ΕΕΚ επιτρέπεται να προσφέρουν διαφορετικά επίπεδα μαθητείας με διαφορετικά προγράμματα σπουδών, που να οδηγούν σε διαφορετικά επίπεδα επαγγελματικών προσόντων. Η αποτελεσματική χρήση των εξατομικευμένων σχεδίων διδασκαλίας επηρεάζεται από την αξιοποίηση καινοτόμων μαθησιακών μεθόδων και προσεγγίσεων και τη προσφορά υποστηριζόμενων μοντέλων εργασίας. Η ανάπτυξη και εφαρμογή εξατομικευμένων, ευέλικτων προγραμμάτων σπουδών, η παροχή επαρκούς υποστήριξης στο εκπαιδευτικό προσωπικό ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες των μαθητών και η διασφάλιση των μαθητο-κεντρικών προσεγγίσεων επίσης επηρεάζουν τη χρήση των εξατομικευμένων σχεδίων.

Τα εξατομικευμένα σχέδια απαιτούν μία κατάλληλη αναλογία δάσκαλου: μαθητή, μία κατάλληλη αναλογία υποστηρικτικού προσωπικού: μαθητή και ευελιξία στις ευκαιρίες/μαθήματα ΕΕΚ που να επιτρέπουν τη πρόοδο από το ένα επίπεδο στο επόμενο. Τα εξατομικευμένα σχέδια επίσης επηρεάζουν αυτούς τους παράγοντες. Τέτοια σχέδια συμβάλλουν στη διατήρηση μίας καλής ισορροπίας μεταξύ των θεωρητικών θεμάτων και της πρακτικής κατάρτισης, στην επικέντρωση στις ικανότητες των μαθητών και στην

αξιοποίηση πρακτικών, αυθεντικών μαθησιακών προσεγγίσεων, και δράσεων που προλαμβάνουν ή μειώνουν τη σχολική διαρροή. Η αξιοποίηση εξατομικευμένων σχεδίων επηρεάζουν την προσαρμογή των παιδαγωγικών μεθόδων και τεχνικών, σχετικά με την υπό εποπτεία πρακτική κατάρτιση στις επιχειρήσεις και την υποστήριξη των μαθητών και των εργοδοτών κατά τη φάση της μετάβασης με σκοπό τη διατήρηση της απασχόλησης των μαθητών στις εταιρείες.

Εκ του αποτελέσματος, η αξιοποίηση των εξατομικευμένων σχεδίων συμβάλλει στην αντιστοίχιση μεταξύ των ευκαιριών εργασίας και των ατομικών επιθυμιών και προσδοκιών των μαθητών και στην αντιστοίχιση μεταξύ των απαιτούμενων από την αγορά εργασίας δεξιοτήτων και των δεξιοτήτων των μαθητών. Τέλος, συμβάλλουν στην αύξηση της εμπιστοσύνης των μαθητών ότι οι προκλήσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν και στην επιτυχημένη ΕΕΚ και μετάβαση στην ελεύθερη αγορά εργασίας.

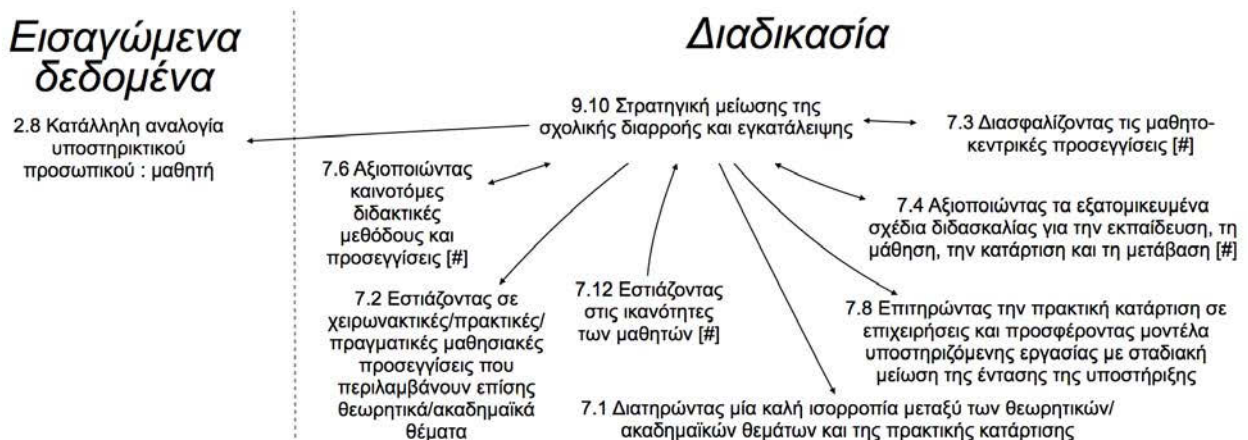
Συστάσεις

Η μαθησιακή διαδικασία χρειάζεται να αξιοποιήσει ευέλικτες προσεγγίσεις που να επιτρέπουν την ανάπτυξη και εφαρμογή εξατομικευμένων σχεδίων. Ένα καλό σχέδιο ενημερώνει και ενημερώνεται από μία διεπιστημονική ομαδική προσέγγιση. Είναι ένα εύκολο-στη-χρήση έγγραφο το οποίο αναθεωρείται τακτικά και αναπτύσσεται περαιτέρω από όλους τους εμπλεκόμενους. Οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να εμπλέκονται από την αρχή στη διαδικασία εξατομικευμένου σχεδιασμού και να ακούγονται οι φωνές τους σε όλη τη διάρκεια.

Η χρήση εξατομικευμένων σχεδίων διδασκαλίας υποστηρίζεται από:

- την εφαρμογή εξατομικευμένων και ευέλικτων προγραμμάτων σπουδών, και τη διασφάλιση των μαθητο-κεντρικών προσεγγίσεων
- την υποστήριξη εκπαιδευόμενων και εργοδοτών κατά τη φάση της μετάβασης και τη παροχή δραστηριοτήτων μετά-παρακολούθησης
- την αντιστοίχιση των απαιτούμενων από την αγορά εργασίας δεξιοτήτων και των ευκαιριών απασχόλησης με τις δεξιότητες, τις επιθυμίες, και τις προσδοκίες των εκπαιδευόμενων.

5.2.3 Στρατηγική μείωσης της σχολικής διαρροής

Σχέδιο 6 Στρατηγική μείωσης της σχολικής διαρροής

Περιγραφή

Οι δράσεις για την πρόληψη ή τη μείωση της σχολικής διαρροής επηρεάζει και επηρεάζεται από την αξιοποίηση καινοτόμων διδακτικών μεθόδων και προσεγγίσεων, τη χρήση εξατομικευμένων σχεδίων διδασκαλίας και τη διασφάλιση των μαθητο-κεντρικών προσεγγίσεων. Η επικέντρωση στις δεξιότητες των μαθητών επίσης συμβάλλει στη πρόληψη ή τη μείωση της μαθητικής διαρροής.

Η πρόληψη της σχολικής διαρροής, με τη σειρά της, συμβάλλει στο να δοθεί έμφαση σε πρακτικές μαθησιακές προσεγγίσεις που περιλαμβάνουν θεωρητικά/ακαδημαϊκά θέματα και διατηρούν μία καλή ισορροπία μεταξύ των θεωρητικών θεμάτων και της πρακτικής κατάρτισης. Επιπλέον συμβάλλει στην υπό εποπτεία πρακτική κατάρτιση στις επιχειρήσεις και σε υποστηριζόμενα επαγγελματικά μοντέλα με προοδευτική μείωση των επιπέδων υποστήριξης. Οι δράσεις πρόληψης της σχολικής διαρροής απαιτούν πόρους και συνεπώς επίσης επηρεάζουν την αναλογία υποστηρικτικού προσωπικού: μαθητή.

Συστάσεις

Το σχολείο/ίδρυμα ΕΕΚ χρειάζεται να αναλάβει προληπτική εκπαιδευτική δράση εναντίων της διαρροής σε στενή συνεργασία με τις τοπικές κοινωνικές υπηρεσίες και να αναπτύξει τα κατάλληλα μέτρα ώστε οι μαθητές που απομακρύνονται να βρουν νέες εναλλακτικές.

Οι αποτελεσματικές δράσεις για τη πρόληψη ή τη μείωση της σχολικής διαρροής επωφελούνται από:

- τη χρήση καινοτόμων διδακτικών μεθόδων, τις πρακτικές μαθησιακές προσεγγίσεις και τα εξατομικευμένα σχέδια μάθησης και διδασκαλίας
- την έμφαση στις ικανότητες των μαθητών και τη διασφάλιση των μαθητο-κεντρικών προσεγγίσεων.

5.2.4 Αντιστοίχιση των απαιτούμενων από την αγορά εργασίας δεξιοτήτων με τις δεξιότητες των μαθητών

Σχήμα 7 Αντιστοίχιση των απαιτούμενων από την αγορά εργασίας δεξιοτήτων με τις δεξιότητες των μαθητών

Περιγραφή

Μία κατάλληλη αντιστοίχιση μεταξύ των απαιτούμενων από την αγορά εργασίας δεξιοτήτων και των δεξιοτήτων των μαθητών είναι ένας παράγοντας αποτελέσματος, που επηρεάζεται από πολλούς άλλους παράγοντες. Για παράδειγμα, η προσαρμογή των παιδαγωγικών μεθόδων και των τεχνικών στο σχολείο και στις επιχειρήσεις, καθώς και η παροχή επαρκούς υποστήριξης στο εκπαιδευτικό προσωπικό ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες των εκπαιδευόμενων, επηρεάζουν αυτό το συσχετισμό. Εξίσου επηρεάζουν την αντιστοίχιση των απαιτούμενων δεξιοτήτων η διατήρηση μίας καλής ισορροπία μεταξύ των θεωρητικών/ακαδημαϊκών θεμάτων και της πρακτικής κατάρτισης και η χρήση καινοτόμων διδακτικών μεθόδων και προσεγγίσεων. Η παροχή εποπτείας κατά την πρακτική κατάρτιση στις επιχειρήσεις, η προσφορά υποστηρικτικών μοντέλων εργασίας, η παροχή δραστηριοτήτων παρακολούθησης για τη διατήρηση της απασχόλησης των μαθητών στις εταιρείες και η επικέντρωση στις ικανότητες των μαθητών επίσης επηρεάζουν αυτή την αντιστοιχία. Η ανάπτυξη και εφαρμογή εξατομικευμένων ευέλικτων προγραμμάτων σπουδών συμβάλλει στην επίτευξη της αντιστοιχίας μεταξύ των δεξιοτήτων που απαιτούνται από την αγορά εργασίας και των δεξιοτήτων των μαθητών.

Η διασφάλιση των μαθητο-κεντρικών προσεγγίσεων και η αξιοποίηση εξατομικευμένων σχεδίων για την εκπαίδευση, τη μάθηση, την κατάρτιση ή τη μετάβαση επηρεάζουν και επηρεάζονται από τη συσχέτιση μεταξύ των απαιτούμενων από την αγορά εργασίας δεξιοτήτων και των δεξιοτήτων των μαθητών.

Τέλος, η αντιστοίχιση των δεξιοτήτων των μαθητών με τις απαιτούμενες από την αγορά εργασίας δεξιότητες θα αυξήσει την εμπιστοσύνη των μαθητών, θα συμβάλλει στη συσχέτιση μεταξύ των ευκαιριών απασχόλησης και των ατομικών επιθυμιών και προσδοκιών των μαθητών και επιπλέον θα συμβάλλει στην επιτυχημένη ΕΕΚ και τη μετάβαση στην αγορά εργασίας για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες.

Συστάσεις

Τα προγράμματα/μαθήματα ΕΕΚ χρειάζεται να αναθεωρούνται περιοδικά, τόσο εσωτερικά (για παράδειγμα με την επικύρωση τους σύμφωνα με τις πρόσφατες αναλύσεις της αγοράς εργασίας) και/ή εξωτερικά (για παράδειγμα από τους εθνικούς φορείς) με σκοπό να προσαρμοστούν στις σημερινές και μελλοντικές ανάγκες σε δεξιότητες.

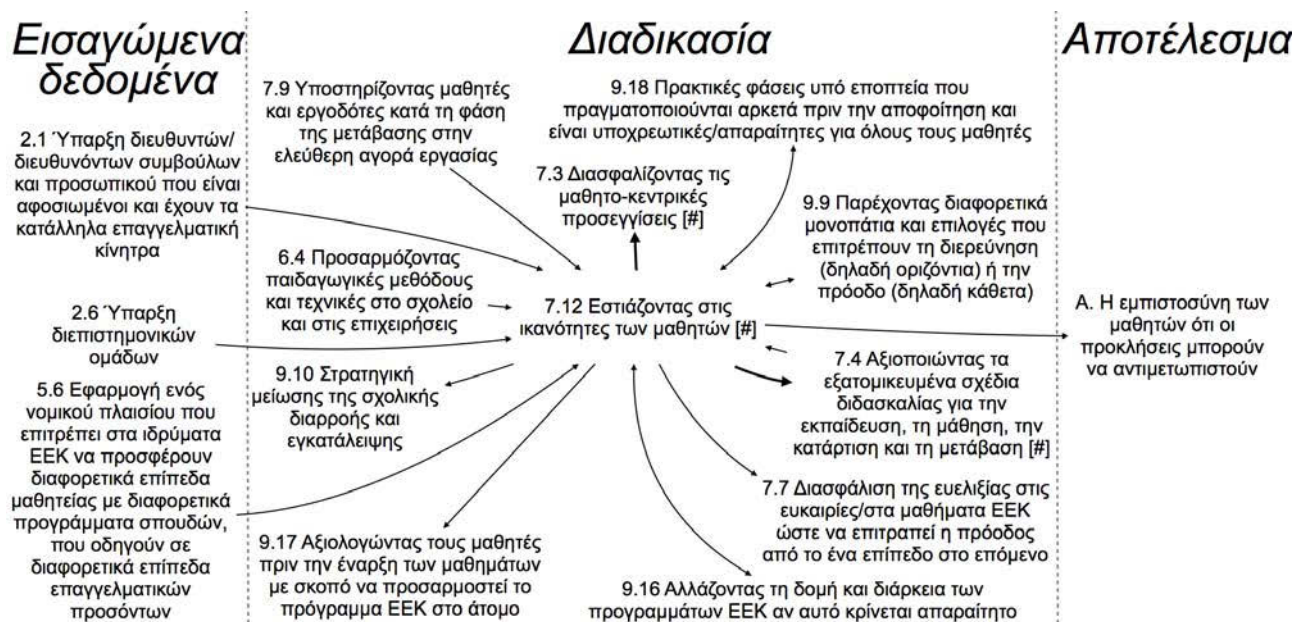
Για να επιτευχθεί μία αντιστοίχιση μεταξύ των απαιτούμενων από την αγορά εργασίας δεξιοτήτων και των δεξιοτήτων των μαθητών, είναι ευεργετικό:

- να αξιοποιηθούν καινοτόμες διδακτικές μέθοδοι και να εφαρμοστούν εξατομικευμένα και ευέλικτα προγράμματα σπουδών με έμφαση στις ικανότητες των μαθητών
- να πραγματοποιούνται πρακτικές ασκήσεις υπό εποπτεία, να προσφέρονται υποστηρικτικά μοντέλα εργασίας και να παρέχονται δραστηριότητες παρακολούθησης ώστε να διατηρείται η απασχόληση των εκπαιδευόμενων στις επιχειρήσεις.

5.3 Το πρότυπο των μαθητών

5.3.1 Έμφαση στις ικανότητες των μαθητών

Σχέδιο 8 Έμφαση στις ικανότητες των μαθητών

Περιγραφή

Η έμφαση στις ικανότητες των μαθητών υποστηρίζεται από την ύπαρξη ενός νομικού πλαισίου που θα επιτρέπει στα ιδρύματα ΕΕΚ να προσφέρουν διαφορετικά επίπεδα μαθητείας με διαφορετικά προγράμματα σπουδών, που θα οδηγούν σε διαφορετικά επίπεδα επαγγελματικών προσόντων, και θα έχουν διεπιστημονικές ομάδες και προσωπικό αφοσιωμένο και με κατάλληλα επαγγελματικά κίνητρα.

Η έμφαση στις ικανότητες των μαθητών περιλαμβάνει την αξιολόγηση των μαθητών πριν την έναρξη των μαθημάτων με σκοπό να προσαρμοστεί το πρόγραμμα ΕΕΚ στα άτομα, να διασφαλιστεί η αξιοποίηση μαθητο-κεντρικών προσεγγίσεων και να προσαρμοστούν οι παιδαγωγικές μέθοδοι και τεχνικές στα σχολεία και στις επιχειρήσεις. Επιπλέον επηρεάζει την υποστήριξη των μαθητών και των εργοδοτών κατά τη φάση της μετάβασης στην ελεύθερη αγορά εργασίας, την πρόληψη ή μείωση της σχολικής διαρροής και τη διασφάλιση της ευελιξίας σχετικά με τις ευκαιρίες και τα μαθήματα ΕΕΚ ώστε να είναι επιτρεπτή η πρόοδος από το ένα επίπεδο στο επόμενο.

Αρκετοί παράγοντες τόσο επηρεάζουν όσο και επηρεάζονται από την έμφαση στις ικανότητες των μαθητών: η αλλαγή της δομής και της διάρκειας των προγραμμάτων ΕΕΚ όταν αυτή κρίνεται απαραίτητη, με την παροχή διαφορετικών διαδρομών και επιλογών που επιτρέπουν τη διερεύνηση (δηλαδή οριζόντια) ή την πρόοδο (δηλαδή κάθετα), την πραγματοποίηση υπό εποπτεία πρακτικών φάσεων που να είναι υποχρεωτικές για όλους τους μαθητές και να λαμβάνουν χώρα αρκετά πριν τη σχολική αποχώρηση, και τη χρήση εξατομικευμένων σχεδίων για την εκπαίδευση, την κατάρτιση ή τη μετάβαση. Η έμφαση στις ικανότητες των μαθητών συμβάλλει σε τελική ανάλυση σε μία αύξηση της εμπιστοσύνης των μαθητών ότι οι μελλοντικές προκλήσεις της διαδικασίας μπορούν να αντιμετωπιστούν.

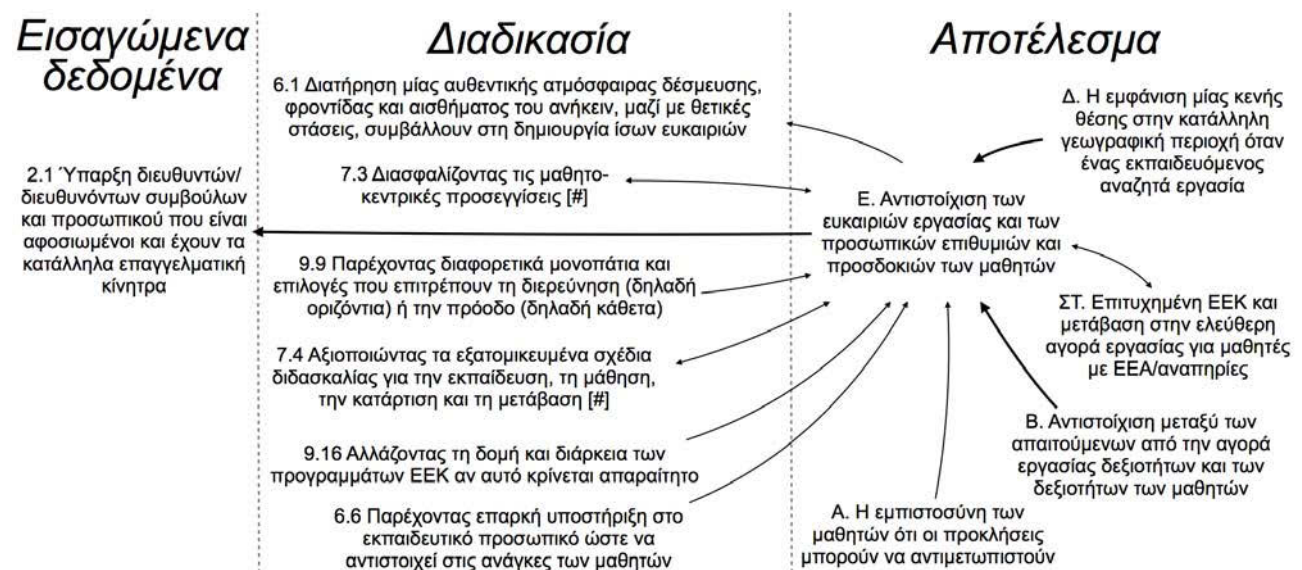
Συστάσεις

Όλο το προσωπικό χρειάζεται να θέσει τις ικανότητες των εκπαιδευομένων στο κέντρο των προσεγγίσεων τους και να δουν ευκαιρίες παρά προκλήσεις. Θα πρέπει να επικεντρωθούν στο τι *μπορούν να κάνουν* οι μαθητές, όχι στο τι *δε μπορούν να κάνουν*, και να κάνουν τους μαθητές να αισθάνονται πιο σίγουροι και δυναμικοί.

Η έμφαση στις ικανότητες των μαθητών μπορεί να ωφεληθεί από:

- ένα νομικό πλαίσιο που να επιτρέπει μία ποικιλία μαθητιών, προγραμμάτων σπουδών και διαφορετικά επίπεδα επαγγελματικών προσόντων και την ικανότητα να αλλάζει τη δομή και τη διάρκεια των προγραμμάτων ΕΕΚ
- την εφαρμογή διαφορετικών διαδρομών στα προγράμματα
- την ύπαρξη αφοσιωμένου προσωπικού και διεπιστημονικών ομάδων που να προσαρμόζουν τις παιδαγωγικές μεθόδους και τεχνικές
- την αξιοποίηση εξατομικευμένων σχεδίων
- την παροχή πρακτικών φάσεων υπό εποπτεία και την υποστήριξη των εργοδοτών και των μαθητών σε όλη τη φάση της μετάβασης.

5.3.2 Αντιστοίχιση των ευκαιριών εργασίας και των ατομικών επιθυμιών και προσδοκιών των μαθητών

Σχέδιο 9 Αντιστοίχιση των ευκαιριών εργασίας και των ατομικών επιθυμιών και προσδοκιών των μαθητών

Περιγραφή

Η συσχέτιση μεταξύ των ευκαιριών απασχόλησης και των ατομικών επιθυμιών και προσδοκιών των μαθητών αποτελεί ένα κεντρικό αποτέλεσμα στο σύστημα ΕΕΚ. Εδραιώνεται με τη παροχή επαρκούς υποστήριξης στο εκπαιδευτικό προσωπικό και την ανταπόκριση στις ανάγκες των μαθητών, την αλλαγή της δομής και της διάρκειας των προγραμμάτων ΕΕΚ, όταν αυτό απαιτείται, και την παροχή διαφορετικών διαδρομών και επιλογών που επιτρέπουν τη διερεύνηση (δηλαδή οριζόντια) ή την εξέλιξη (δηλαδή κάθετα). Άλλοι παράγοντες αποτελεσμάτων επίσης επηρεάζουν αυτή τη συσχέτιση: η

αντιστοίχιση μεταξύ των απαιτούμενων από την αγορά εργασίας δεξιοτήτων και των δεξιοτήτων των μαθητών, η εμπιστοσύνη των μαθητών ότι οι προκλήσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν και η εμφάνιση μίας διαθέσιμης θέσης καθώς ο μαθητής ψάχνει για δουλειά. Ακόμα και ο στόχος του συστήματος ΕΕΚ για μία επιτυχημένη ΕΕΚ και μετάβαση στην ελεύθερη αγορά εργασίας επηρεάζει αυτόν το παράγοντα.

Η συσχέτιση μεταξύ των ευκαιριών εργασίας και των προσωπικών επιθυμιών και προσδοκιών των μαθητών επηρεάζουν και επηρεάζονται από τη διασφάλιση μαθητο-κεντρικών προσεγγίσεων και την αξιοποίηση εξατομικευμένων σχεδίων. Η αντιστοίχιση των ευκαιριών εργασίας με τις επιθυμίες και τις προσδοκίες των μαθητών επίσης επηρεάζουν την κινητοποίηση και την αφοσίωση των ηγετών και του προσωπικού και επομένως οδηγούν σε μία αυθεντική ατμόσφαιρα αφοσίωσης, φροντίδας, αισθήματος του ανήκει και θετικές αντιλήψεις που συμβάλλουν στη δημιουργία ίσων ευκαιριών.

Συστάσεις

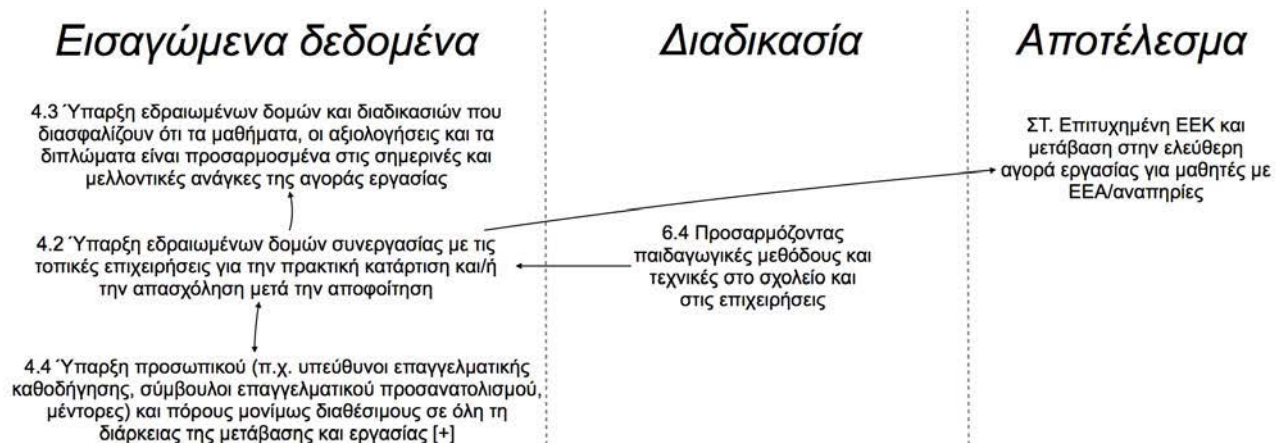
Η επιτυχία της ΕΕΚ και η μετάβαση στην ελεύθερη αγορά εργασίας δεν είναι πιθανή αν παραμεληθούν οι προσωπικές επιθυμίες και προσδοκίες των μαθητών. Τέτοιου είδους επιθυμίες και προσδοκίες πρέπει να γίνονται σεβαστές και να αντικατοπτρίζονται σε κάθε βήμα της διαδικασίας μετάβασης.

Για την αντιστοίχιση των ευκαιριών εργασίας με τις επιθυμίες και προσδοκίες των μαθητών είναι ευεργετικό να:

- εναρμονιστούν τα προγράμματα ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτούμενες δεξιότητες που βρίσκονται ή θα βρίσκονται σύντομα σε ζήτηση από την τοπική αγορά εργασίας
- διατηρηθούν οι μαθητο-κεντρικές προσεγγίσεις σε όλα τα προγράμματα ΕΕΚ, και να υποστηρίζονται από την αξιοποίηση εξατομικευμένων σχεδίων
- παρέχονται πραγματικές επιλογές ΕΕΚ για τους μαθητές (για παράδειγμα διαφορετικές διαδρομές, διαφορετικά επίπεδα επαγγελματικών προσόντων, διάρκεια προγραμμάτων)
- παρέχεται η απαραίτητη υποστήριξη στο προσωπικό ώστε αυτές οι επιλογές να γίνουν πραγματικότητα
- αυξηθεί η αυτοπεποίθηση των μαθητών ότι οι προκλήσεις σε όλη τη διαδικασία μπορούν να αντιμετωπιστούν.

5.3.3 Δημιουργία δομών συνεργασίας με τις τοπικές επιχειρήσεις για την πρακτική κατάρτιση και/ή απασχόληση μετά την αποφοίτηση

Σχήμα 10 Δημιουργία δομών συνεργασίας με τις τοπικές επιχειρήσεις για την πρακτική κατάρτιση και/ή απασχόληση μετά την αποφοίτηση

Περιγραφή

Η δημιουργία συνεργασίας με τις τοπικές επιχειρήσεις για την πρακτική άσκηση και/ή την απασχόληση μετά την αποφοίτηση απαιτεί προσωπικό (για παράδειγμα προπονητές εργασίας, σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού, μέντορες, κτλ.) και πόρους που να είναι συνεχώς διαθέσιμα σε όλη τη πορεία μετάβασης και εργασίας. Αυτός ο παράγοντας επηρεάζεται από την προσαρμογή των παιδαγωγικών μεθόδων και τεχνικών στα σχολεία και τις επιχειρήσεις. Αυτές οι δομές συνεργασίας επηρεάζουν την εδραίωση διαδικασιών που διασφαλίζουν ότι τα μαθήματα, οι αξιολογήσεις και τα πιστοποιητικά είναι προσαρμοσμένα στις σημερινές και μελλοντικές ανάγκες της αγοράς εργασίας και ότι συμβάλλουν στην επιτυχημένη ΕΕΚ και μετάβαση στην ελεύθερη αγορά εργασίας για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες.

Συστάσεις

Το ίδρυμα ΕΕΚ χρειάζεται να αναπτύξει συνεργασίες και δομές δικτύωσης με ένα εύρος από τοπικούς εργοδότες για να διασφαλίσει στενή συνεργασία αναφορικά με τις υπό εποπτεία πρακτικές ασκήσεις των μαθητών και την εύρεση εργασίας μετά την αποφοίτηση.

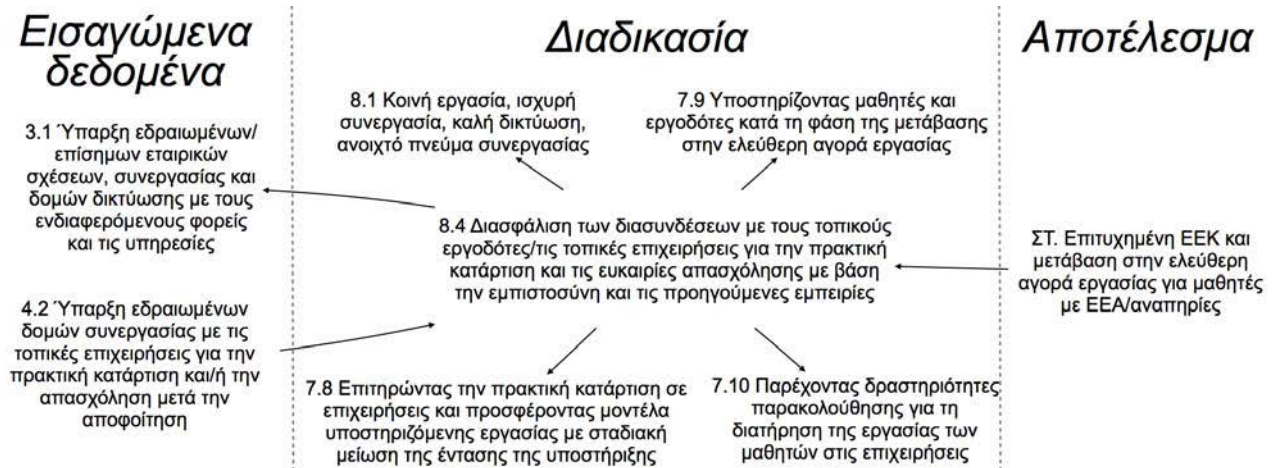
Αυτές οι δομές συνεργασίας επωφελούνται από:

- την προσαρμογή παιδαγωγικών μεθόδων/τεχνικών στις επιχειρήσεις
- την ύπαρξη επαρκούς προσωπικού και πόρων που να είναι μόνιμα διαθέσιμα σε όλη τη διάρκεια της μετάβασης και εργασίας.

5.4 Το πρότυπο της αγοράς εργασίας

5.4.1 Διασφάλιση των διασυνδέσεων με τους τοπικούς εργοδότες/τοπικές επιχειρήσεις για την πρακτική κατάρτιση και επαγγελματικές ευκαιρίες βασισμένες στην εμπιστοσύνη και σε προηγούμενες εμπειρίες

Σχήμα 11 Διασφάλιση των διασυνδέσεων με τους τοπικούς εργοδότες/τοπικές επιχειρήσεις για την πρακτική κατάρτιση και επαγγελματικές ευκαιρίες βασισμένες στην εμπιστοσύνη και σε προηγούμενες εμπειρίες

Περιγραφή

Προκειμένου να διαφυλαχθούν οι διασυνδέσεις με τους τοπικούς εργοδότες/τις τοπικές επιχειρήσεις με βάση την εμπιστοσύνη και τις προηγούμενες εμπειρίες, πρέπει να εδραιωθούν συνεργατικές δομές για την πρακτική κατάρτιση και/ή την απασχόληση μετά την αποφοίτηση. Οι θετικές εμπειρίες στην επιτυχημένη ΕΕΚ και μετάβαση στην αγορά εργασίας επίσης συμβάλλουν και ενισχύουν αυτές τις διασυνδέσεις και συμβάλλουν στην σύναψη επίσημων εταιρικών σχέσεων, συνεργασίας και δικτύωσης με τους ενδιαφερόμενους φορείς και τις υπηρεσίες. Επιπλέον οι παράγοντες σχετίζονται με την από κοινού εργασία, την καλή δικτύωση και το ανοιχτό πνεύμα συνεργασίας σχετικά με την παροχή πρακτικών ασκήσεων υπό εποπτεία στις επιχειρήσεις και την υποστήριξη των μαθητών και των εργοδοτών κατά την φάση της μετάβασης στην ελεύθερη αγορά εργασίας. Αυτές οι διασυνδέσεις με τους εργοδότες επίσης επηρεάζουν τα υποστηριζόμενα μοντέλα εργασίας που προσφέρουν σταδιακή μείωση της έντασης της υποστήριξης και παροχή δραστηριοτήτων παρακολούθησης για τη διατήρηση της εργασίας των μαθητών.

Συστάσεις

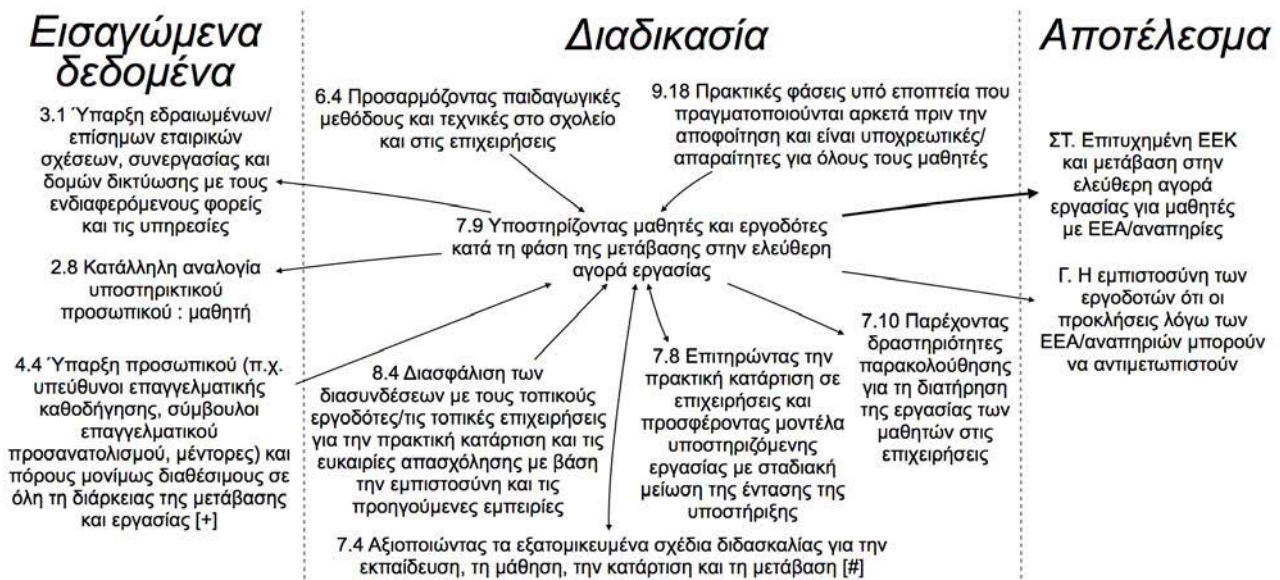
Το σχολείο/ ίδρυμα ΕΕΚ χρειάζεται να δημιουργήσει και να διατηρήσει ανθεκτικές διασυνδέσεις με τους τοπικούς εργοδότες με την πάροδο του χρόνου. Αυτές οι διασυνδέσεις βασίζονται στην αυξανόμενη εμπιστοσύνη των εταιρειών ότι θα λάβουν επαρκή υποστήριξη όποτε τη χρειαστούν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

Η διασφάλιση των διασυνδέσεων με τους τοπικούς εργοδότες μπορεί να ωφεληθεί από:

- την ύπαρξη επίσημα εδραιωμένων συνεργατικών δομών που θα αξιοποιηθούν κατά την πρακτική άσκηση και τις ευκαιρίες απασχόλησης
- επαρκή χρόνο για θετικές εμπειρίες και για τις δύο πλευρές κατά τη διάρκεια της πρακτικής κατάρτισης και τη συλλογή επιτυχημένων μεταβάσεων.

5.4.2 Υποστήριξη των μαθητών και των εργοδοτών κατά τη φάση της μετάβασης στην αγορά εργασίας

Σχήμα 12 Υποστήριξη των μαθητών και των εργοδοτών κατά τη φάση της μετάβασης στην αγορά εργασίας

Περιγραφή

Η υποστήριξη των μαθητών και των εργοδοτών κατά τη φάση της μετάβασης στην αγορά εργασίας απαιτεί προσωπικό όπως προπονητές εργασίας, συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού ή μέντορες και πόρους που να είναι μόνιμα διαθέσιμοι σε όλη τη διάρκεια της μετάβασης και στην εργασία.

Η υποστήριξη των μαθητών και των επιχειρήσεων επηρεάζεται από την προσαρμογή των παιδαγωγικών μεθόδων και τεχνικών, την παροχή υπό εποπτεία πρακτικής κατάρτισης στις επιχειρήσεις, επαρκώς πριν τη σχολική εγκατάλειψη και υποστηριζόμενα μοντέλα εργασίας που να προσφέρουν σταδιακή μείωση της έντασης της υποστήριξης. Ένας επιπλέον παράγοντας που επηρεάζει αποτελεί η διασφάλιση των διασυνδέσεων με τους τοπικούς εργοδότες/τοπικές επιχειρήσεις για πρακτική άσκηση και ευκαιρίες απασχόλησης βασισμένες στην εμπιστοσύνη και τη προηγούμενη εμπειρία.

Με τη σειρά της, η υποστήριξη των μαθητών και εργοδοτών συμβάλλει στην αξιοποίηση των εξατομικευμένων σχεδίων, τη διασφάλιση κατάλληλης αναλογίας υποστηρικτικού προσωπικού: μαθητή, τη θεμελίωση επίσημων εταιρικών σχέσεων, συνεργασίας και δομές δικτύωσης, και την παροχή δραστηριοτήτων παρακολούθησης ώστε να διατηρήσουν τις θέσεις εργασίας των μαθητών στις επιχειρήσεις. Τέλος, η υποστήριξη προς τους μαθητές συμβάλλει στην αύξηση της αυτοπεποίθησης τους και της εμπιστοσύνης ότι οι προκλήσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν και τελικά οδηγεί σε μία επιτυχημένη ΕΕΚ και μετάβαση στην αγορά εργασίας για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες.

Συστάσεις

Η μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία πρέπει να υποστηριχθεί από επαρκή υποστήριξη κατά τη φάση της μετάβασης. Οι σύμβουλοι/επαγγελματίες καριέρας χρειάζεται να ενημερώνουν τους μαθητές σχετικά με τις δυνατότητες απασχόλησης, να τους υποστηρίζουν με τις αιτήσεις, να ενημερώνουν και να υποστηρίζουν τους εργοδότες και να διευκολύνουν την επαφή μεταξύ των δύο μερών.

Για να υποστηριχτούν επαρκώς οι μαθητές και οι εργοδότες κατά τη φάση της μετάβασης είναι ευεργετικό να:

- διατηρούνται καλές διασυνδέσεις με τους εργοδότες
- προσφέρονται πρακτικές ασκήσεις και υποστηριζόμενα μοντέλα εργασίας
- υπάρχει προσωπικό και πόροι διαθέσιμοι σε όλη τη διάρκεια της μετάβασης και στην εργασία
- προσαρμόζονται οι παιδαγωγικές μέθοδοι και οι τεχνικές όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο καθώς και να εφαρμόζονται εξατομικευμένα σχέδια.

5.4.3 Παροχή δραστηριοτήτων παρακολούθησης με σκοπό τη διατήρηση της εργασίας των μαθητών στις επιχειρήσεις

Σχήμα 13 Παροχή δραστηριοτήτων παρακολούθησης με σκοπό τη διατήρηση της εργασίας των μαθητών στις επιχειρήσεις

Περιγραφή

Η παροχή δραστηριοτήτων παρακολούθησης για τη διατήρηση των θέσεων εργασίας στις επιχειρήσεις απαιτεί προσωπικό και πόρους που να είναι μονίμως διαθέσιμοι σε όλη τη διάρκεια της μετάβασης και εργασίας. Απαιτούνται επίσης προσαρμοσμένες παιδαγωγικές μέθοδοι και τεχνικές στα σχολεία και στις εταιρείες και η αξιοποίηση εξατομικευμένων σχεδίων. Οι δραστηριότητες παρακολούθησης μπορούν να στηριχθούν σε διασυνδέσεις με τοπικούς εργοδότες/τοπικές εταιρείες για πρακτική άσκηση και ευκαιρίες απασχόλησης, την παροχή υπό εποπτεία πρακτικής κατάρτισης στις επιχειρήσεις και υποστηριζόμενα μοντέλα εργασίας που προσφέρουν σταδιακή μείωση της έντασης της υποστήριξης.

Οι δραστηριότητες παρακολούθησης συμβάλλουν στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και την εδραίωση τυπικών εταιρικών σχέσεων, συνεργασίας και δομών δικτύωσης με τους ενδιαφερόμενους και τις υπηρεσίες, και στη συσχέτιση μεταξύ των απαιτούμενων δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας και τις δεξιότητες των μαθητών. Τέλος, οι κατάλληλες δραστηριότητες παρακολούθησης συμβάλλουν στην αύξηση της εμπιστοσύνης των εργοδοτών ότι οι προκλήσεις που προκαλούνται λόγω των ΕΕΑ/αναπηριών μπορούν να αντιμετωπιστούν και να οδηγήσουν σε μια επιτυχημένη ΕΕΚ και μετάβαση στην αγορά εργασίας για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες.

Συστάσεις

Με σκοπό την επιτυχημένη μετάβαση που οδηγεί σε βιώσιμες θέσεις απασχόλησης στην ελεύθερη αγορά εργασίας, πρέπει να οργανωθούν δραστηριότητες παρακολούθησης από ικανό προσωπικό για όσο διάστημα αυτό απαιτείται, προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες των νέων αποφοίτων και εργοδοτών.

Η παροχή τέτοιων δραστηριοτήτων παρακολούθησης υποστηρίζονται από:

- επαρκές προσωπικό και πόρους διαθέσιμους σε όλη τη μεταβατική περίοδο και εργασία
- τη διατήρηση καλών διασυνδέσεων με τους τοπικούς εργοδότες
- την πραγματοποίηση πρακτικών ασκήσεων καθώς και την παροχή υποστηριζόμενων μοντέλων εργασίας στις επιχειρήσεις τους
- την προσαρμογή παιδαγωγικών μεθόδων/τεχνικών κατάλληλων για τη διατήρηση των θέσεων εργασίας των μαθητών και την αξιοποίηση εξατομικευμένων σχεδίων.

6. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Συζήτηση αναφορικά με τους άλλους σχετικούς παράγοντες

Οι ακόλουθοι παράγοντες επίσης παρατηρήθηκαν κατά τη διάρκεια των επισκέψεων-μελέτης και, παρόλο που δεν παρουσιάστηκαν σε υψηλή συχνότητα και δεν δημιουργούν ένα αναγνωρίσιμο πρότυπο ωστόσο αξίζει να ληφθούν υπόψη. Ορισμένοι από τους παράγοντες μπορεί να συζητήθηκαν στο πλαίσιο μόνο μίας επίσκεψης μελέτης, αλλά επικαιροποιήθηκαν στη συνέχεια από τους εμπειρογνώμονες τους προγράμματος στο τελικό συνέδριο.

Αυτοί οι παράγοντες συμπληρώνουν τους παράγοντες επιτυχίας με το να διαμορφώνουν ευνοϊκές συνθήκες για την επιτυχημένη ΕΕΚ ή με το να υποδεικνύουν τις περιοχές που χρήζουν περαιτέρω προσοχής. Οι παράγοντες που καταγράφονται παρακάτω θα πρέπει επομένως να εξεταστούν στο πλαίσιο της εφαρμογής ή της διατήρησης της επιτυχημένης ΕΕΚ για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες.

Δομικές/εισαγωγικές πτυχές

- Η ΕΕΚ δε πρέπει να επικεντρωθεί αποκλειστικά στην επαγγελματική ένταξη, αλλά θα πρέπει να **λαμβάνει υπόψη της την κοινωνική ένταξη**. Η αποτυχία να διαχειριστεί με επιτυχία την κοινωνική ένταξη (η οποία περιλαμβάνει την επαγγελματική ένταξη) καθιστά την επαγγελματική ένταξη μη βιώσιμη. Οι μαθητές βιώνουν συχνά μία 'διπλή μετάβαση': για παράδειγμα από το σχολείο στην εργασία και από το σπίτι ή το οικοτροφείο στην ανεξάρτητη διαβίωση. Η επιτυχία σε μία μετάβαση μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν εξασφαλιστεί η επιτυχία και στην άλλη. Τα προγράμματα επομένως πρέπει να διασφαλίζουν επίσης ότι οι μαθητές προοδεύουν αναφορικά με την αυτόνομη διαβίωση, την ιδιότητα του πολίτη, την ποιότητα των σχέσεων, τις δραστηριότητες ψυχαγωγίας, κτλ.
- Είναι σημαντικό να επιτευχθεί **η σωστή ισορροπία ανάμεσα στην ευελιξία και την τυποποίηση** των προγραμμάτων και των διαδικασιών. Ενώ πολύ μεγάλη ευελιξία μπορεί να οδηγήσει σε απρόβλεπτες καταστάσεις και σε μία μείωση της ποιότητας της παροχής, η υπερβολικά άκαμπτη τυποποίηση μπορεί να αποτύχει στην ανταπόκριση στις ατομικές ανάγκες των μαθητών.
- Η δημιουργία **δεσμών μεταξύ μαθητών και επιχειρήσεων/εργοδοτών** αποτελεί μία ακόμα σημαντική πτυχή της διασφάλισης της μετάβασης από την ΕΕΚ στην αγορά εργασίας. Μία συγκεκριμένη προσέγγιση που πρέπει να αναφερθεί στο πλαίσιο αυτό είναι η ύπαρξη συμβάσεων μεταξύ επιχειρήσεων και μαθητών, με επαρκή και δίκαιη αμοιβή, η οποία να εκτιμά τις προσπάθειες των μαθητών και την επίδοσή τους στην εργασία, ενώ ταυτόχρονα να επιτρέπει στους μαθητές να ζουν όσο γίνεται περισσότερο αυτόνομα και να μετακινούνται όπου υπάρχει διαθέσιμη εργασία (επαγγελματική κινητικότητα).
- Παρά το γεγονός ότι ορισμένες χώρες έχουν ένα σύστημα ποσόστωσης που απαιτεί από τους εργοδότες να προσλαμβάνουν ένα συγκεκριμένο ποσοστό υπαλλήλων με αναπηρίες, δε γίνεται σαφές σε πιο βαθμό τα συστήματα αυτά εξασφαλίζουν πραγματικά ίσες ευκαιρίες για υπαλλήλους με ΕΕΑ. Αντί της επιβολής κυρώσεων για τους εργοδότες που δεν τηρούν το ποσοστό αυτό, οι εργοδότες προτείνουν να δοθεί περισσότερη έμφαση **στις ανάγκες τους για επιπλέον** (όχι απαραίτητα οικονομική) **υποστήριξη**.

- Ορισμένες χώρες αναφέρουν τις δυσκολίες τους στη παροχή **κατάλληλης ενδο-υπηρεσιακής κατάρτισης** εξαιτίας του μικρού αριθμού συμμετεχόντων. Σε άλλες επισκέψεις, οι συμμετέχοντες έθεσαν το ερώτημα του κατά πόσο οι ευκαιρίες στην απόκτηση μετά-προσόντων ανταποκρίνονται στις πρακτικές ανάγκες των σχολείων και των εκπαιδευτικών.
- Η συνεργασία έχει αναφερθεί ως βασικός παράγοντας. Ωστόσο, ορισμένες χώρες σχολίασαν ότι υπάρχουν προκλήσεις σε τέτοιες προσεγγίσεις και τονίζουν **την ανάγκη για ανάπτυξη δεξιοτήτων με σκοπό την αποτελεσματική διαχείριση πολύπλοκων δομών συνεργασίας**. Σε ορισμένες περιπτώσεις, νέες θέσεις δημιουργήθηκαν για να αντιμετωπιστεί συγκεκριμένα αυτός ο στόχος. Σε άλλες, η ευθύνη διαμοιράστηκε μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών, αλλά κάποιες φορές χωρίς σαφείς ρόλους και αντίστοιχες αρμοδιότητες ή χωρίς να απαιτεί συγκεκριμένα προσόντα από τους υποψηφίους. Τονίστηκε επίσης ότι οι δομές συνεργασίας απαιτούν χρόνο αν πρόκειται να αναπτυχθούν σωστά.
- Ορισμένοι ενδιαφερόμενοι επισημαίνουν επίσης ότι **η συνύπαρξη ειδικών και γενικών παροχών** δεν είναι αντιφατική, καθώς τα δύο συστήματα μπορούν να υποστηρίξουν το ένα το άλλο. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι ειδικές παροχές κάλυψαν ένα κενό όπου η αγορά εργασίας δεν ήταν ακόμα αρκετά ενταξιακή ή όπου, τουλάχιστον για ένα διάστημα, οι μαθητές μπορούσαν να λαμβάνουν περισσότερο εστιασμένη εκπαίδευση και κατάρτιση, ενώ οι γενικές παροχές παρέχουν ρεαλιστική εργασιακή εμπειρία και κατάρτιση που αναγνωρίζεται από τους μελλοντικούς εργοδότες.
- Τόσο οι δάσκαλοι όσο και οι πάροχοι υπηρεσιών που συμμετείχαν σε ορισμένες επισκέψεις ανέφεραν ότι ένα σημαντικό μειονέκτημα των πολιτικών είναι ότι περιγράφουν τι *δεν είναι* η ένταξη και όχι τι *είναι*. Επομένως θα ήταν χρήσιμος ένας **σαφής ορισμός ή περιγραφή** του τι νοείται με τον όρο ένταξη.
- Λίγες επισκέψεις τόνισαν το γεγονός ότι η διεπιστημονική ομαδική εργασία είναι δύσκολο να επιτευχθεί λόγω των περιοριστικών νόμων που απαγορεύουν το διαμερισμό των προσωπικών δεδομένων των μαθητών. Μία πιθανή περιοχή για περαιτέρω διερεύνηση αποτελούν οι κανονισμοί της προστασίας των δεδομένων στις χώρες που έχουν φθάσει σε ένα **συμβιβασμό μεταξύ της εμπιστευτικότητας και της αξιοποίησης των προσωπικών δεδομένων** με σκοπό τη βελτίωση της παροχής και των διαδικασιών.
- Ενώ η **διδασκαλία** θεωρήθηκε **άξιο επάγγελμα** σε μερικές χώρες, αυτό δεν ίσχυε σε άλλες. Και στις δύο περιπτώσεις οι μισθοί δεν ήταν ούτε ιδιαίτερα χαμηλοί ούτε υψηλοί σε σύγκριση με άλλα επαγγέλματα. Ωστόσο, όπου **το επάγγελμα του εκπαιδευτικού θεωρείται πολύτιμο επάγγελμα**, φαίνεται ευκολότερο να προσελκύσει επιδέξιους μαθητές με κατάλληλα επαγγελματικά κίνητρα που θα εκπαιδευτούν ως δάσκαλοι.
- Τέλος, η **ιδιαίτερη σημασία του τοπικού επιπέδου** ήταν εμφανής σε διάφορες επισκέψεις. Η έμφαση σε αυτό το επίπεδο φαίνεται να βοηθά τους τοπικούς φορείς πολιτικής να αισθάνονται περισσότερο αφοσιωμένοι σε ιδέες σχετικά με την ένταξη. Επίσης βοηθά στην δημιουργία επίσημων ή ανεπίσημων συμμαχιών μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των εταιρειών/διοικήσεων, για παράδειγμα, μέσα από δραστηριότητες εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (ΕΚΕ) ή σύναψης συμφωνιών. **Πτυχές της διαδικασίας.**

- Αναφορά έγινε και στην ανάγκη για διασφάλιση **της ενεργής εμπλοκής των μαθητών** σε όλη τη μαθησιακή διαδικασία, συμπεριλαμβανομένων του να τους παρέχονται αληθινές και ατομικές επιλογές και τη δυνατότητα να παίρνουν οι ίδιοι τις αποφάσεις όπου αυτό είναι δυνατό. Αυτό το ζήτημα δημιουργεί συχνά προκλήσεις και ευκαιρίες για τους γονείς. Είναι δύσκολο για τους γονείς να βρουν τη σωστή ισορροπία μεταξύ της υπερπροστατευτικότητας και της υπερεκτίμησης των δεξιοτήτων των παιδιών τους καθώς τα παιδιά τους περνάνε από τη φάση του εξαρτημένου παιδιού/νέου ανθρώπου σε αυτή του ενήλικα, με τις δικές τους βλέψεις για το μέλλον. Εδώ είναι επωφελείς οι σαφείς ρόλοι και διαδικασίες με διαθέσιμη υποστήριξη για τους γονείς.
- Διαπιστώθηκε επίσης ότι είναι απαραίτητη κάποια μορφή **διαχείρισης της γνώσης** για τη διατήρηση και τη περαιτέρω ανάπτυξη της γνώσης και της εμπειρίας των εκπαιδευτικών. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει τη δημιουργία συστημάτων για ανταλλαγή υλικών και πόρων και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις πρακτικές. Ο τύπος των συμβάσεων που προσφέρεται στους εκπαιδευτικούς θα πρέπει επίσης να εξεταστεί ώστε να μπορέσει να υποστηρίξει θετικές προοπτικές καριέρας (για παράδειγμα, συμβάσεις αορίστου χρόνου, επαγγελματική εξέλιξη, καθοδήγηση, ομαδική εργασία).
- Ενώ η κυρίαρχη στρατηγική για τη μετάβαση των μαθητών με ΕΕΑ/αναπηρίες εστιάζει στην κατάρτιση και την προετοιμασία των μαθητών για δουλειές που είναι ήδη διαθέσιμες στην αγορά εργασίας, ορισμένες χώρες αναφέρθηκαν στην εναλλακτική προσέγγιση **δημιουργίας ευκαιριών εργασίας**. Αυτό αναφέρεται είτε στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών απασχόλησης (για παράδειγμα, κοινωνικές επιχειρήσεις, προστατευόμενα εργαστήρια) είτε στον εντοπισμό κατάλληλων καθηκόντων στις επιχειρήσεις και σύνδεση αυτών των καθηκόντων με σκοπό τη δημιουργία μίας δουλειάς για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες. Αυτή η προσέγγιση προφανώς εξαρτάται από τις δεξιότητες όλων των εμπλεκόμενων φορέων, και θα πρέπει να ανταποκρίνεται στα προσόντα σε προσφορά, καθώς και στις κατάλληλες δομές και τους διαθέσιμους πόρους.
- Οι μεταβατικές φάσεις είναι πάντα προβληματικές αν το βήμα από το ένα στάδιο (ΕΕΚ) στο επόμενο (απασχόληση) δεν είναι ομαλό. Καθώς οι ενδιαφερόμενοι φορείς σε αυτά τα στάδια ανήκουν σε διαφορετικά συστήματα (για παράδειγμα, το εκπαιδευτικό σύστημα και ο δημόσιος ή ο ιδιωτικός φορέας), οι ευθύνες επίσης περιορίζονται στο πεδίο εφαρμογής των αντίστοιχων συστημάτων. Μία αλληλοεπικάλυψη (για παράδειγμα με το να παρέχεται στους εργοδότες 'πρόσβαση' στο εκπαιδευτικό σύστημα ή παρέχοντας στο εκπαιδευτικό σύστημα 'πρόσβαση' σε πραγματικά εργασιακά περιβάλλοντα) θα απαιτούσε **να γεφυρωθεί το χάσμα ανάμεσα στους ανθρώπους και τις υπηρεσίες** με το διευκολυνθεί η συνεργασία μεταξύ των συστημάτων και με τη διασφάλιση μίας ομαλής μετάβασης για τους εκπαιδευόμενους.
- Τέλος, παρατηρήθηκε ότι ελάχιστα εκπαιδευτικά ιδρύματα, φορείς παροχής υπηρεσιών ή διοικητικά όργανα μπορούν να παρέχουν στοιχεία σχετικά με τα αποτελέσματα της ΕΕΚ για μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες. (Οι διαφορές μεταξύ του *αποτελέσματος*, του *προϊόντος*, της *επίδρασης* και της *επιρροής* επεξηγούνται με μεγαλύτερη λεπτομέρεια παρακάτω). Στις περισσότερες περιπτώσεις, ήταν διαθέσιμα ποσοτικά στοιχεία σχετικά με τα αποτελέσματα αλλά με λίγες πληροφορίες σχετικά με τις επιδράσεις, επιπτώσεις ή τον αντίκτυπο. Η διασφάλιση της ποιότητας επομένως πρέπει να επικεντρωθεί στον **προσανατολισμό του**

αποτελέσματος, καθώς είναι ο κύριος δείκτης του κατά πόσο το σύστημα ΕΕΚ και η αγορά εργασίας σε πρακτικό επίπεδο επιτυγχάνουν ό τι ορίζεται σε επίπεδο πολιτικής.

Προτάσεις αναφορικά με τις κατάλληλες κατηγορίες αποτελεσμάτων

Τα αποτελέσματα γίνονται γενικά κατανοητά ως το προϊόν του σχεδιασμού και της αξιοποίησης συγκεκριμένων δομών/ εισαγόμενων δεδομένων και διαδικασιών. Τα σχέδια που συζητήθηκαν παραπάνω περιλαμβάνουν συγκεκριμένες προτάσεις που αφορούν σε συγκεκριμένες δομές/εισαγόμενα δεδομένα και παράγοντες διαδικασίας. Επιπλέον, είναι απαραίτητο να υποβληθούν ορισμένες προτάσεις προκειμένου να απαντηθούν δύο βασικά ερωτήματα:

- Τι είδους αποτελέσματα είναι σχετικά;
- Πως μπορούν τα αποτελέσματα να αξιοποιηθούν καλύτερα με σκοπό την κατανόηση των περιοχών για περαιτέρω βελτιώσεις ως προς τη δομή/εισροή της διαδικασίας;

Το πρόγραμμα ΕΕΚ δεν επινοήθηκε με την πρόθεση να συγκεντρωθούν εκτενή ποιοτικά ή ποσοτικά δεδομένα σαν μία μορφή απόδειξης ότι ένα παράδειγμα επίσκεψης μελέτης ήταν 'επιτυχημένο', ούτε πραγματοποιήθηκε η επιλογή των παραδειγμάτων με βάση το κριτήριο της αντιπροσωπευτικότητας. Ήταν ωστόσο εντυπωσιακό το γεγονός ότι ελάχιστα παραδείγματα μπόρεσαν να παρουσιάσουν άλλα αποτελέσματα πέρα από τα βασικά ποσοτικά δεδομένα που σχετίζονται με τη συμμετοχή των εκπαιδευομένων στα μαθήματα, την ολοκλήρωση των μαθημάτων τους και την εύρεση εργασίας μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Πολλές πολιτικές θέτουν υψηλούς στόχους, όπως τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ανθρώπων με ΕΕΑ/αναπηρίες και την επίτευξη της πλήρους ένταξης και των ίσων ευκαιριών. Ωστόσο, τα μέσα αξιολόγησης της επίτευξης των στόχων αυτών στην πράξη είναι συχνά πολύ βασικά και δε μπορούν να ανταποκριθούν επαρκώς στις περίπλοκες αυτές έννοιες.

Η πολυπλοκότητα που ενυπάρχει στην ανάπτυξη κατάλληλων δεικτών ως προς τις έννοιες αυτές έχει καλυφθεί σε άλλο έργο⁷ του Φορέα και επομένως δε θα συζητηθεί εκτενώς εδώ. Για τους σκοπούς της παρούσας έκθεσης, ωστόσο, μπορούν να γίνουν κάποιες προτάσεις σχετικά με την επιλογή των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων που περιγράφονται παρακάτω.

Το έργο ΕΕΚ διεξήχθη στο πλαίσιο των δύσκολων οικονομικών συνθηκών στην Ευρώπη που επηρέασαν τις περισσότερες από τις χώρες που πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις. Αυτό υπογραμμίζει το γεγονός ότι ένα έργο όπως το συγκεκριμένο μπορεί να εντοπίσει περιοχές προς βελτίωση και να προτείνει περαιτέρω εξελίξεις, αλλά πρέπει πάντα να λαμβάνει υπόψη τους εξωτερικούς παράγοντες τους όποιους δε μπορεί να επηρεάσει άμεσα. Ως εκ τούτου, οι συμμετέχοντες του προγράμματος απέφυγαν να ορίσουν τον όρο 'επιτυχία' στο πλαίσιο του προγράμματος από την άποψη του τι θεωρείται συνήθως ως ο καταλληλότερος δείκτης: το ποσοστό μετάβασης των ανθρώπων με ΕΕΑ/αναπηρίες από την εκπαίδευση στην απασχόληση. Ο ρυθμός μετάβασης θα πρέπει να αναμένεται να μειωθεί ως αποτέλεσμα των δύσκολων οικονομικών συνθηκών. Αντιθέτως, το πρόγραμμα υιοθέτησε ένα πιο ευρύ ορισμό των αποτελεσμάτων και επικεντρώθηκε στις αναλύσεις των

⁷ Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή (εκδ.), 2009. *Ανάπτυξη δέσμης δεικτών – για τη συνεκπαίδευση εκπαίδευση στην Ευρώπη*. Οδησός και Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή (εκδ.), 2011. *Συμμετοχή στην Ενταξιακή Εκπαίδευση – Ένα πλαίσιο για την ανάπτυξη δεικτών*. Οδησός.

δομικών/εισαγωγικών και διαδικαστικών παραγόντων των παραδειγμάτων της κάθε χώρας.

Τα αποτελέσματα που παρατηρήθηκαν στις επισκέψεις έχουν οργανωθεί στις τέσσερις κατηγορίες, που περιγράφονται παρακάτω, με σκοπό να επισημάνουν συγκεκριμένες πτυχές που μπορεί να βοηθήσουν στον εντοπισμό ή την αναγνώριση της επιτυχίας κάθε παραδείγματος.

- *Τα προϊόντα* αναφέρονται, για παράδειγμα, σε αριθμούς όπως τον αριθμό των μαθημάτων ΕΕΚ που προσφέρονται, τον αριθμό των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα ή των αποφοίτων.
- *Οι επιδράσεις* αναφέρονται στις αλλαγές που παρατηρούνται στους μαθητές (για παράδειγμα αύξηση των λεπτών δεξιοτήτων, αλλαγές στις αντιλήψεις, αύξηση της αυτοπεποίθησης), στα ποσοστά μετάβασης γενικότερα (για παράδειγμα στην απασχόληση στην ελεύθερη αγορά εργασίας, σε άλλα επαγγελματικά μονοπάτια ή στην προστατευόμενη απασχόληση), στα ποσοστά μετάβασης στις επιχειρήσεις όπου πραγματοποιήθηκαν προηγουμένως οι πρακτικές ασκήσεις, στα ποσοστά σχολικής διαρροής (και διακυμάνσεις σε αυτά τα ποσοστά ως αποτέλεσμα των προγραμμάτων ή των νέων δομών) ή αλλαγές στις στάσεις των εργοδοτών.
- *Η επιρροή* αναφέρεται στην αντίληψη των μαθητών, δηλαδή αλλαγές που παρατηρούνται από τους μαθητές. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει το επίπεδο ικανοποίησης τους από το σχολείο, το πρόγραμμα ή τους εκπαιδευτικούς, το πως αντιλαμβάνονται την ανεξαρτησία, την αυτοεκτίμηση ή αυτοπεποίθηση, και ένα συναίσθημα σταθερότητας, ωριμότητας και υπερηφάνειας για τα επιτεύγματα τους.
- *Τα αποτελέσματα* αναφέρονται σε ευρύτερα κοινωνικά οφέλη που σχετίζονται με το παράδειγμα, όπως η αύξηση της ποιότητας της ζωής του μαθητή, μικρότερος βαθμός εξάρτησης από την κοινωνική πρόνοια και αλλαγές στις στάσεις της κοινωνίας.

Βάσει αυτής της κατηγοριοποίησης, οι ακόλουθες προτάσεις μπορούν να δοθούν για την επιλογή των κατάλληλων τύπων αποτελεσμάτων:

- Τα δεδομένα σχετικά με τα προϊόντα μπορούν να συγκεντρωθούν ευκολότερα, καθώς είναι κυρίως ποσοτικά και συχνά ήδη διαθέσιμα από τις διοικητικές ή οικονομικές υπηρεσίες. Τα δεδομένα σχετικά με τα προϊόντα έχουν σημασία για τη διαχείριση ενός οργανισμού, για παράδειγμα για μία επισκόπηση της τρέχουσας οργανωτικής επίδοσης (με την προϋπόθεση ότι η πληροφορία είναι πάντα ενημερωμένη). Η κακή διαχείριση των οργανισμών πιθανότητα να μην είναι σε θέση να παρέχει υψηλής ποιότητας επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση σε μακροπρόθεσμη βάση. Προτείνεται ότι **ένα κατάλληλο σύνολο από δεδομένα που σχετίζονται με τα προϊόντα πρέπει να επιλεγεί για να υποστηρίξει τη διαχείριση ενός οργανισμού.**
- Τα δεδομένα σχετικά με τις επιδράσεις αποτελούν μία πολύτιμη πηγή πληροφορίας για τη βελτίωση των οργανωτικών στρατηγικών όπου οι στρατηγικές αυτές συνδέονται με στρατηγικούς στόχους. Για παράδειγμα, ένας στρατηγικός στόχος θα μπορούσε να είναι η βελτίωση των διασυνδέσεων με την τοπική οικονομία με σκοπό να αυξηθούν οι ευκαιρίες απασχόλησης για μαθητές με ΕΕΑ/ αναπηρίες. Η στρατηγική υλοποίησης μπορεί να περιλαμβάνει τη διενέργεια πρακτικών φάσεων στις τοπικές επιχειρήσεις. Η συλλογή των δεδομένων αναφορικά, για παράδειγμα, με το ποσοστό των μαθητών που προχώρησαν στην υπογραφή συμβάσεων

εργασίας με αυτές τις επιχειρήσεις θα μπορούσε να παρέχει ένα κατάλληλο δείκτη για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της στρατηγικής. Προτείνεται ότι πρέπει να αναπτυχθούν **κατάλληλοι δείκτες σχετικά με τις επιδράσεις για κάθε στρατηγικό στόχο και να ποσοτικοποιηθούν οι στόχοι ώστε να καταστεί η επίτευξη τους επαληθεύσιμη** μέσω των δεικτών αυτών.

- Οι μαθητές βρίσκονται στο κέντρο όλων των προσεγγίσεων ΕΕΚ και θα πρέπει να τους δίνεται ένας ενεργός ρόλος στη διαμόρφωση των πλαισίων και των υπηρεσιών για να εξασφαλιστεί ότι ανταποκρίνονται στις ατομικές τους ανάγκες. Από την οπτική αυτή τα δεδομένα σχετικά με τις επιρροές των υπηρεσιών ΕΕΚ είναι υψίστης σημασίας για την κατανόηση των αντιλήψεων των μαθητών αναφορικά με τα αποτελέσματα, το επίπεδο ικανοποίησης τους με τις παροχές. Προτείνεται να **αναπτυχθούν προσβάσιμα εργαλεία** (π.χ. έρευνες, συνεντεύξεις), με στόχο τον **τακτικό καθορισμό των αντιλήψεων των μαθητών** σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των υπηρεσιών – από την εγγραφή μέχρι τη μετάβαση και ενδεχομένως και μετά.
- Τα αποτελέσματα γίνονται ορατά σε μεταγενέστερα στάδια μετά την εφαρμογή των υπηρεσιών και είναι συχνά δύσκολο να αποδίδονται οριστικά, πλήρως ή κυρίως στην ύπαρξη ή την επίδοση μίας υπηρεσίας. Παρόλα αυτά, τα αποτελέσματα επιτρέπουν την εξακρίβωση της έκτασης στην οποία οι πολιτικοί στόχοι έχουν επιτευχθεί, για παράδειγμα μέσα από την παροχή μίας συγκεκριμένης ΕΕΚ. Προτείνεται **ότι τα αποτελέσματα πρέπει να διερευνούνται περιοδικά, π.χ. μέσα από περιπτώσεις μελέτης ή εστιασμένη έρευνα**, προκειμένου να εκτιμηθεί το κατά πόσο ο οργανισμός εξακολουθεί να εκπληρώνει το γενικό σκοπό του.

Προτάσεις σχετικά με την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων

Τα αποτελέσματα είναι η βασική πηγή πληροφοριών για τον καθορισμό του κατά πόσο εφαρμόζονται οι δομές/εισροές ή διαδικασίες επαρκούς ποιότητας. Πρώτο και κυριότερο, τα αποτελέσματα πρέπει να **αξιοποιούνται** για τη συνεχή βελτίωση των δομών και των διαδικασιών. Η χρήση τους για δημοσιότητα ή άλλους σκοπούς πρέπει να είναι δευτερεύουσα σε αυτό. Οι οργανισμοί ΕΕΚ χρειάζεται να **εδραιώσουν και να διατηρήσουν ένα κύκλο παρακολούθησης**, όπου τα βασικά αποτελέσματα, σε όλες τους τις μορφές, να συλλέγονται τακτικά, να ερμηνεύονται και να αξιοποιούνται για να καθορίσουν τις βελτιώσεις που χρειάζονται να πραγματοποιηθούν αναφορικά με τις δομές/εισροές και τις διαδικασίες.

Ωστόσο, το είδος των δεδομένων σχετικά με τα αποτελέσματα που είναι απαραίτητα μπορεί να διαφέρει για παράδειγμα από ένα διευθυντή σε σχέση με αυτό που μπορεί να απαιτείται από ένα δάσκαλο. Είναι επομένως σημαντικό **να παρέχονται σε όλους τους ενδιαφερόμενους τα αποτελέσματα που έχουν νόημα για τις συγκεκριμένες εργασίες τους**. Για το σκοπό αυτό, θα ήταν χρήσιμο να εμπλακούν οι ενδιαφερόμενοι στην αρχική φάση του εντοπισμού ή της ανάπτυξης κατάλληλων δεδομένων και δεικτών.

Ιδανικά, όλοι οι **ενδιαφερόμενοι** που συλλέγουν δεδομένα ή **εμπλέκονται στη συλλογή δεδομένων** (π.χ. ως συνεντευξιαζόμενοι) θα **έχουν πρόσβαση στα αποτελέσματα και θα εμπλέκονται στην ερμηνεία τους**.

Πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι η συλλογή ουσιαδών δεδομένων συνοδεύεται πάντα από πρόσθετες προσπάθειες; οι οργανισμοί θα πρέπει να προβούν σε μία **ανάλυση κόστους-οφέλους** για να καθοριστεί το απαιτούμενο – και το αποδεκτό – επίπεδο συλλογής δεδομένων.

Τέλος, αναφέρθηκε σε μερικές επισκέψεις μελέτης ότι οι νομοί σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων καθιστούν αδύνατη τη συλλογή δεδομένων, για παράδειγμα, όταν οι μαθητές έχουν φύγει από τον οργανισμό. Σε ορισμένες χώρες, ωστόσο, κατάλληλες στρατηγικές ανωνυμίας και συλλογής δεδομένων έχουν επιτρέψει τη συλλογή σημαντικών δεδομένων ενώ παράλληλα σέβονται την ιδιωτική ζωή των ανθρώπων με τα οποία σχετίζονται. Προτείνεται να αναγνωριστούν τα **σημαντικά αποτελέσματα για τα οποία είναι απαραίτητο να συγκεντρωθούν δεδομένα, όπου τέτοια δεδομένα είναι αναγκαία για τη βελτίωση του συστήματος ΕΕΚ σε διαφορετικά επίπεδα**. Επιπλέον συνιστάται **να αναπτυχθούν σαφείς κανόνες** από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής σε διαφορά επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων των εμπειρογνώμων προστασίας προσωπικών δεδομένων, **σχετικά με την ανωνυμία, τη συλλογή και την αξιοποίηση των δεδομένων**.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 ΛΙΣΤΑ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ

Χώρα	Όνομα Εμπειρογνώμονα
Αυστρία	Κος Dietmar Vollmann Κα Ursula Ortner
Βέλγιο (Φλαμανδική κοινότητα)	Κα Inge Placklé Κος Thierry Jongen
Γαλλία	Κος Serge Ebersold Κος Rémy Leblanc
Γερμανία	Κος Ulrich Krause Κα Margit Theis-Scholz
Δανία	Κος Henrik Hedelund Κα Pia Cort
Ελβετία	Κα Susanne Aeschbach Κα Myriam Jost-Hurni Κος Rene Stalder
Ελλάδα	Κος Anastasios Asvestas Κα Chrysoula Stergiou
Εσθονία	Κα Meeli Murasov Κα Aile Nõuру Κα Mari Tikerpuu
Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία)	Κα Linda Jordan Κα Sharon Gould
Ηνωμένο Βασίλειο (Βόρεια Ιρλανδία)	Κα Shirley Jones
Ηνωμένο Βασίλειο (Ουαλία)	Κος Stephen Beyer
Ιρλανδία	Κος Fionnbarra O'Murchu Κος Emer Roing Κος Rory O'Sullivan
Ισλανδία	Κα Ragnheiður Bóasdóttir Κα Thordis Olafsdóttir
Ισπανία	Κα María Eugenia Caldas Κα Amparo Marzal
Κύπρος	Κα Maria Evripidou Κος Kostas Pistos
Λετονία	Κα Tatjana Truscelova-Danilova Κα Ilva Berzina
Λιθουανία	Κα Liuda Radzeviciene Κα Egle Zybartiene
Λουξεμβούργο	Κος Fernand Sauer Κα Marie-Paule Muller
Μάλτα	Κος Vincent Borg Κα Maria Ciappara
Νορβηγία	Κα Liv Frilseth Κος Bjørn Baugstø
Ολλανδία	Κος Freerk Steendam Κος Jeroen Stok

Ουγγαρία	Κα Katalin Simon
Πολωνία	Κος Witold Cyron
Πορτογαλία	Κος Luis Capucha Κος Edgar Pereira Κος Pedro Mateira
Σλοβενία	Κα Bernarda Kokalj Κα Frančiška Al-Mansour
Σουηδία	Κα Marie Törn Κος Eva Valtersson
Τσέχικη Δημοκρατία	Κα Vera Kovaříková Κα Lucie Procházková
Φιλανδία	Κα Kaija Suorsa-Aarnio Κα Tarja Mänty

Συμβουλευτική Ομάδα του Προγράμματος	Κος Preben Siersbaek (Δανία) Κα Lucie Bauer (Αυστρία) Κος Berthold van Leeuwen (Ολλανδία) Κα Regina Labiniene (Λιθουανία) Κα Anabel Corral Granados (Φορέας) Κα Victoria Soriano (Φορέας) Κα Mary Kyriazopoulou (Φορέας) Κος Harald Weber (Φορέας)
Ανώτεροι Εξωτερικοί Εμπειρογνώμονες	Ms Maria Hrabinska (ΕΚΑΕΚ) Mr Serge Ebersold (INSHEA)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 ΛΙΣΤΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ, ΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Όλοι οι παράγοντες που εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια των επισκέψεων μελέτης καταγράφονται σε αυτό το Παράρτημα. Οι επεξηγήσεις (που παρέχονται κάτω από κάθε παράγοντα) βασίζονται αποκλειστικά στις επισκέψεις και στην άποψη των εμπειρογνομώνων σχετικά με τα παραδείγματα. Οι παράγοντες δεν αναφέρονται σε θεωρητικές έννοιες, αλλά μάλλον σε παρατηρήσεις που έγιναν σε μερικές ή σε όλες τις 26 συμμετέχουσες χώρες. Η αρίθμηση των παραγόντων θα βοηθήσει στον ευκολότερο εντοπισμό των παραγόντων στην παρούσα έκθεση. Οι παράγοντες που παρατηρήθηκαν σε πολλές από τις επισκέψεις οι οποίες και αποτέλεσαν μέρος του μοντέλου συστήματος ΕΕΚ σημειώνονται με έναν αστερίσκο (*).

- 1 *Ύπαρξη υποδομών υψηλής ποιότητας (π.χ. κτίριο, μεταφορά, διδασκαλία και υλικά κατάρτισης)*
Το φυσικό περιβάλλον του σχολείου/πλαισίου ΕΕΚ και των επιχειρήσεων όπου οι μαθητές πραγματοποιούν τις πρακτικές τους ασκήσεις έχει προσαρμοστεί στις ανάγκες των ανθρώπων με ΕΕΑ/αναπηρίες. Είναι διαθέσιμα υψηλής ποιότητας εξοπλισμός και υλικά κατάρτισης (αναβαθμισμένη τεχνολογία, αξιοποίηση των ΤΠΕ).
- 2.1 *Ύπαρξη διευθυντών/διευθυνόντων συμβούλων και προσωπικού που είναι αφοσιωμένοι και να έχουν τα κατάλληλα επαγγελματικά κίνητρα**
Οι διευθυντές/σύμβουλοι και το προσωπικό έχουν υψηλά κίνητρα, έχουν δεσμευτεί και είναι αφοσιωμένοι και ανοιχτοί στο να εκφράσουν τον ενθουσιασμό τους.
- 2.2 *Ύπαρξη σχολικού διευθυντή με αποτελεσματικές ηγετικές ικανότητες**
Η ηγεσία του σχολικού διευθυντή είναι αποτελεσματική και χαίρει εκτίμησης και σεβασμού. Η διανομή της ηγεσίας είναι ορατή και λειτουργεί σωστά.
- 2.3 *Ύπαρξη υψηλά καταρτισμένων εκπαιδευτικών, προσωπικού και υποστηρικτικού προσωπικού**
Το προσωπικό είναι υψηλά καταρτισμένο, δηλαδή έχουν επίσημα προσόντα πανεπιστημιακού επιπέδου, επαγγελματική κατάρτιση και/ή πραγματική εμπειρία, με συνεχιζόμενες/ενδο-υπηρεσιακές ή περαιτέρω πιθανότητες κατάρτισης και ανθρωπίνων πόρων/επαγγελματικής ανάπτυξης.
- 2.4 *Ύπαρξη εκπαιδευτικών που εξειδικεύονται στην παιδαγωγική των ΕΕΑ*
Οι εκπαιδευτικοί έχουν τα απαραίτητα προσόντα ώστε να διδάξουν σε μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες, επιπροσθέτως των τυπικών προσόντων σε συγκεκριμένα θέματα/τεχνικά επαγγέλματα.
- 2.5 *Ύπαρξη συνεχιζόμενης κατάρτισης/εκπαίδευσης για όλο το προσωπικό, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών**
Συνεχιζόμενες/ενδο-υπηρεσιακές ή περαιτέρω ευκαιρίες κατάρτισης προσφέρονται σε όλο το εκπαιδευτικό και υποστηρικτικό προσωπικό, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών.
- 2.6 *Ύπαρξη διεπιστημονικών ομάδων**
Οι διεπιστημονικές ομάδες δημιουργούνται για να συμπεριλάβουν επαγγελματίες όπως οι εκπαιδευτικοί, οι εκπαιδευτές, οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι ψυχολόγοι, οι εργοθεραπευτές και το υποστηρικτικό προσωπικό.

- 2.7 *Κατάλληλη αναλογία εκπαιδευτικού: μαθητή**
Αξιοποιούνται μικρές σε μέγεθος τάξεις επειδή είναι θετικές για τη μάθηση. Υπάρχει επιπλέον προσωπικό στην τάξη, εκτός από το δάσκαλο της τάξης, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.
- 2.8 *Κατάλληλη αναλογία υποστηρικτικού προσωπικού: μαθητή**
Είναι διαθέσιμο επαρκές υποστηρικτικό προσωπικό, συντονισμένο σε σχολικό επίπεδο, με σκοπό να παρέχει ένα ευρύ φάσμα υποστήριξης, π.χ. βοηθοί, φροντιστές και διευθυντές, καθώς και επαγγελματίες που βοηθούν και υποστηρίζουν τους μαθητές κατά την πρακτική τους άσκηση στο χώρο εργασίας.
- 2.9 *Ύπαρξη προσωπικού με εμπειρία στην αγορά εργασίας*
Προσωπικό που εργάζεται σε σχολείο/πλαίσιο ΕΕΚ και έχει προηγούμενη εμπειρία σε εταιρείες, επιχειρήσεις, κτλ.
- 2.10 *Σταθερό προσωπικό/χαμηλό ποσοστό ανανέωσης*
Μία σταθερή και μόνιμη ομάδα προσωπικού με χαμηλό ποσοστό ανανέωσης βοηθά να δημιουργηθούν βιώσιμα δίκτυα και σχέσεις με τους εργοδότες.
- 3.1 *Ύπαρξη εδραιωμένων/επίσημων εταιρικών σχέσεων, συνεργασίας και δομών δικτύωσης με τους ενδιαφερόμενους φορείς και τις υπηρεσίες**
Οι συνεργασίες εδραιώνονται/γίνονται επίσημες και συντονίζονται (σε αντίθεση με τις κατά περίπτωση, συμπτωματικές και πλήρως εξαρτώμενες από την επαφή μεταξύ λίγων ατόμων συνεργασίες). Υπάρχουν δομές συνεργασίας και δικτύωσης με τους ενδιαφερόμενους φορείς και τις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών απασχόλησης, των χρηματοπιστωτικών παρόχων, των κέντρων επαγγελματικού προσανατολισμού για τους νέους, της τοπικής κοινωνία, των εθελοντικών οργανισμών, κτλ.
- 3.2 *Ύπαρξη δομών συνεργασίας/συντονισμού/σύμπραξης μεταξύ του ιδρύματος ΕΕΚ, των υπουργείων και των εργοδοτών (εθνικό/τοπικό επίπεδο)*
Μία υπηρεσία/μονάδα συνεργασίας λειτουργεί: σε επίπεδο υπουργείου για το συντονισμό του σχολείου/πλαισίου ΕΕΚ με το υπουργείο και τους εργοδότες (π.χ. παρέχοντας επαγγελματική καθοδήγηση και υποστήριξη)· σε επίπεδο δήμου για την παρακολούθηση και το συντονισμό των εργασιών· και σε επίπεδο σχολείου/πλαισίου ΕΕΚ για τη συνεργασία με, για παράδειγμα, ένα Διοικητικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Κατάρτισης για πρακτική άσκηση.
- 3.3 *Ύπαρξη μίας επίσημης και ισχυρής στρατηγικής συνεργασίας μεταξύ των ιδρυμάτων ΕΕΚ και τους γονείς, συμπεριλαμβανομένης της εμπλοκής των γονέων**
Υπάρχει μία στρατηγική για την ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής των γονέων στη διαδικασία μάθησης των παιδιών τους, που βασίζεται στην επίσημη συνεργασία και το διάλογο με τους γονείς ως ισότιμους εταίρους, με σκοπό τη διασφάλιση ότι οι γονείς έχουν λόγο σχετικά με το σε ποια επιχείρηση θα φοιτήσει το παιδί τους.
- 3.4 *Ύπαρξη δομών συνεργασίας μεταξύ των ειδικών και γενικών σχολείων ΕΕΚ (π.χ. ειδικοί εκπαιδευτικοί διδάσκουν/υποστηρίζουν δασκάλους σε γενικές, κοινές δραστηριότητες)*
Τα ειδικά σχολεία ΕΕΚ και τα γενικά σχολεία ΕΕΚ συνεργάζονται μεταξύ τους και με οργανισμούς κατάρτισης για να παρέχουν ΕΕΚ σε μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες, π.χ. μέσω ειδικών εκπαιδευτικών που διδάσκουν/υποστηρίζουν εκπαιδευτικούς της γενικής εκπαίδευσης και αντίστροφα.

- 3.5 *Ύπαρξη εδραιωμένων δομών συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών ΕΕΚ, των υπηρεσιών υποστήριξης και των υπουργείων σε εθνικό επίπεδο*
Συνεργασία και εταιρικές σχέσεις μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών και των διαφορετικών υπουργείων που ασχολούνται με την ανατροφοδότηση για την ανάπτυξη πολιτικής σε εθνικό επίπεδο.
- 4.1 *Ύπαρξη προ-επαγγελματικής προετοιμασίας στο σχολείο*
Προ-επαγγελματικά προγράμματα είναι διαθέσιμα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
- 4.2 *Ύπαρξη εδραιωμένων δομών συνεργασίας με τις τοπικές επιχειρήσεις για την πρακτική κατάρτιση και/ή την απασχόληση μετά την αποφοίτηση**
Υπάρχει μία δομή δικτύωσης που περιλαμβάνει ένα εύρος εργοδοτών για στενή συνεργασία κατά τη διάρκεια της πρακτικής κατάρτισης των μαθητών και την εύρεση εργασίας μετά την αποφοίτηση.
- 4.3 *Ύπαρξη εδραιωμένων δομών και διαδικασιών που διασφαλίζουν ότι τα μαθήματα, οι αξιολογήσεις και τα διπλώματα είναι προσαρμοσμένα στις σημερινές και μελλοντικές ανάγκες της αγοράς εργασίας**
Τα προγράμματα/μαθήματα ΕΕΚ αναθεωρούνται περιοδικά, τόσο εσωτερικά (π.χ. με την επικύρωσή τους με βάση τις πρόσφατες αναλύσεις της αγοράς εργασίας) και/ή εξωτερικά (π.χ. εθνικοί φορείς) με σκοπό να προσαρμοστούν στις μελλοντικές ανάγκες για δεξιότητες. Αυτό δυναμικά συνεπάγεται την εμπλοκή εκπροσώπων από την αγορά εργασίας στις διαδικασίες του σχολείου (π.χ. εξετάσεις) και/ή δομές (π.χ. σχολικά συμβούλια).
- 4.4 *Ύπαρξη προσωπικού (π.χ. υπεύθυνοι επαγγελματικής καθοδήγησης, σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού, μέντορες) και πόρους μονίμως διαθέσιμους σε όλη τη διάρκεια της μετάβασης και εργασίας**
Επίσημα προγράμματα προπόνησης για την εργασία, υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού ή υποστήριξης, συμπεριλαμβανόμενων της φροντίδας και προετοιμασίας των εργοδοτών, είναι μόνιμα διαθέσιμα σε μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες που αναζητούν εργασία στην ελεύθερη αγορά εργασίας και όταν πρωτοβρούν απασχόληση.
- 4.5 *Διαθέσιμη οικονομική αποζημίωση για τους εργοδότες σε μόνιμη βάση, δηλαδή για όσο διάστημα είναι απαραίτητο, με σκοπό να καλυφθεί η μειωμένη ικανότητα εργασίας υπαλλήλων με ΕΕΑ/αναπηρία*
Οικονομική αποζημίωση είναι διαρκώς διαθέσιμη, π.χ. μέσω των επιδοτήσεων για μισθούς από εθνικές ή τοπικές αρχές.
- 4.6 *Ύπαρξη ειδικών συστημάτων που οδηγούν τους μαθητές (τουλάχιστον προσωρινά) πίσω στα γενικά συστήματα για να αποφευχθεί η διαρκής παρακολούθηση*
Μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες οδηγούνται από το ειδικό σύστημα πίσω στο γενικό σε συγκεκριμένες χρονικές στιγμές (π.χ. ο οργανισμός εργασίας αξιολογεί την ετοιμότητά τους για μαθητεία ή την ανάγκη τους για προ-επαγγελματικά μαθήματα), ώστε να αποφευχθεί το να τοποθετηθούν μόνιμα σε ένα εκπαιδευτικό κομμάτι.
- 5.1 *Εφαρμογή ενός εθνικού/ομοσπονδιακού νομικού πλαισίου για την ενταξιακή εκπαίδευση στη δευτεροβάθμια/ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση**
Ένα εθνικό/ομοσπονδιακό νομικό πλαίσιο στη δευτεροβάθμια/ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχει εφαρμοστεί με: εθνικούς στόχους για την ενταξιακή εκπαίδευση· παροχές για τους μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες· αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων (επίπεδο περιφέρειας, τοπικό επίπεδο)· περισσότερες μαθητο-

κεντρικές προσεγγίσεις και ευελιξία ανταπόκρισης στη διαφορετικότητα και τους μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες σε όλη τη χώρα.

- 5.2 *Εφαρμογή ενός συστήματος που διασφαλίζει το δικαίωμα φοίτησης των μαθητών με ΕΕΑ/αναπηρίες, που δε μπορούν να παρακολουθήσουν τη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση/ΕΕΚ, σε μία ειδικά σχεδιασμένη ή ειδική δευτεροβάθμια εκπαίδευση (νομικό πλαίσιο για την 'εκπαίδευση για όλους')*

Οι πολιτικές που αναπτύχθηκαν στη βάση της 'εκπαίδευσης για όλους' παρέχουν στους μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες (που δε μπορούν να παρακολουθήσουν τη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση/ΕΕΚ) το δικαίωμα φοίτησης σε μία ειδικά σχεδιασμένη ή ειδική δευτεροβάθμια εκπαίδευση/ΕΕΚ.

- 5.3 *Εφαρμογής ενός νομικού πλαισίου για την αναπηρία που να διασφαλίζει: τα πολιτικά δικαιώματα και την ανάθεση των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, επιτρέποντας τη καινοτομία και τη συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μελών στον τομέα της ΕΕΚ*

Το νομικό πλαίσιο για την αναπηρία, οι ίσες ευκαιρίες και/ή η καταπολέμηση των διακρίσεων διασφαλίζει: τα πολιτικά δικαιώματα (αναφορικά με την απασχόληση, την εκπαίδευση, την προσβασιμότητα, την πολιτογράφηση, κτλ.) και την ανάθεση των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, επιτρέποντας την καινοτομία και συνεργασία μεταξύ των αντίστοιχων ενδιαφερόμενων μελών στον τομέα της ΕΕΚ.

- 5.4 *Έχοντας εφαρμόσει ένα νομικό πλαίσιο για την απασχόληση για ανθρώπους με ΕΕΑ/αναπηρίες (οδηγίες, εθνική στρατηγική) στο οποίο η ένταξη των ανθρώπων με ΕΕΑ/αναπηρίες στην αγορά εργασίας αποτελεί προτεραιότητα με σκοπό τη διασφάλιση: της έμφασης στην υποστήριξη για την απασχόληση των ανθρώπων με ΕΕΑ/αναπηρίες έμφαση στη συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μελών ενεργών πολιτικών για την προώθηση της απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο*

Η πολιτική δίνει προτεραιότητα στην ένταξη των μαθητών με ΕΕΑ/αναπηρίες στην ελεύθερη αγορά εργασίας με έμφαση στην πρόσθετη υποστήριξη τις ενεργείς πολιτικές που προωθούν την απασχόληση σε τοπικό επίπεδο: πολιτικές που προωθούν τη σύνδεση μεταξύ της ΕΕΚ, της πρακτικής κατάρτισης των μαθητών στις επιχειρήσεις και της υποστήριξης κατά την εργασία μετά την αποφοίτηση.

- 5.5 *Εφαρμογή ενός νομικού πλαισίου για την απαιτούμενη υποστήριξη στα σχολεία (που δέχονται μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες) και/ή σε μαθητές και γονείς**

Η πολιτική παρέχει την κατάλληλη στήριξη (π.χ. πρόσθετη χρηματοδότηση, καλύτερες αναλογίες προσωπικού: μαθητή, υποστηρικτικό προσωπικό, διεπιστημονικές ομάδες, προσαρμοσμένα εκπαιδευτικά υλικά, συνοδοί, απαλλαγή φορολογίας, πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης, κτλ.) σε σχολεία που δέχονται μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες και σε μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες και τους γονείς τους.

- 5.6 *Εφαρμογή ενός νομικού πλαισίου που επιτρέπει στα ιδρύματα ΕΕΚ να προσφέρουν διαφορετικά επίπεδα μαθητείας με διαφορετικά προγράμματα σπουδών, που οδηγούν σε διαφορετικά επίπεδα επαγγελματικών προσόντων**

Η ευελιξία στην πολιτική επιτρέπει στα πλαίσια ΕΕΚ να προσφέρουν διαφορετικά επίπεδα προγραμμάτων ΕΕΚ με διαφορετικά προγράμματα σπουδών, που οδηγούν σε διαφορετικά επίπεδα επαγγελματικών προσόντων, με σκοπό να ανταποκριθούν στις ατομικές ανάγκες. Αυτό περιλαμβάνει ευκαιρίες εναλλαγής μεταξύ παρατεταμένων και μειωμένων εκδόσεων μαθητειών και/ή σε ένα διαφορετικό πρόγραμμα ΕΕΚ.

- 6.1 *Διατήρηση μίας αυθεντικής ατμόσφαιρας δέσμευσης, φροντίδας και αισθήματος του ανήκειν, μαζί με θετικές στάσεις, συμβάλλουν στη δημιουργία ίσων ευκαιριών**
Το προσωπικό πιστεύει στις ικανότητες των μαθητών και βλέπει ευκαιρίες παρά προκλήσεις. Στόχος τους είναι να κάνουν όλους τους μαθητές να έχουν εμπιστοσύνη και να είναι πιο δυναμικοί σε αυτό που κάνουν. Ενδυναμώνουν τους μαθητές με σκοπό να ενισχύσουν την αυτο-εκτίμηση τους και να αναπτύξουν τις προσωπικότητές τους.
- 6.2 *Διασφαλίζοντας τα θετικά αποτελέσματα των διεπιστημονικών ομάδων και της ομαδοσυνεργατικής εργασίας**
Οι διεπιστημονικές ομάδες έχουν ξεκάθαρους ρόλους (εκπαιδευτικοί, φυσιοθεραπευτές, σχολικοί σύμβουλοι, λογοθεραπευτές, εκπαιδευτές, σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού, κτλ.) και μία ομαδική προσέγγιση και συνεργασία σε ένα υψηλό επίπεδο εσωτερικής επικοινωνίας (αλληλο-επιμόρφωσης, ανεπίσημες συζητήσεις, συνεργατική επίλυση προβλημάτων, κτλ.) και εξωτερικής επικοινωνίας με άλλες υπηρεσίες.
- 6.3 *Προσφέροντας περαιτέρω ευκαιρίες κατάρτισης και εξέλιξης του προσωπικού για τη διασφάλιση της ποιότητας στην εκπαίδευση**
Το πλαίσιο ΕΕΚ προσφέρει ενδο-υπηρεσιακή επιμόρφωση για όλους τους εκπαιδευτικούς και το υποστηρικτικό προσωπικό σε μία συνεχιζόμενη διαδικασία στο πλαίσιο της επαγγελματικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης της διδασκαλίας σε ομότιμους, τα σεμινάρια για τις ΕΕΑ, θεματικά σεμινάρια, κτλ.
- 6.4 *Προσαρμόζοντας παιδαγωγικές μεθόδους και τεχνικές στο σχολείο και στις επιχειρήσεις**
Οι εκπαιδευτικοί/εκπαιδευτές μπορούν να προσαρμόσουν τις παιδαγωγικές μεθόδους ώστε να ταιριάζουν στις ανάγκες των εργοδοτών και έχουν αρκετούς πόρους για καινοτόμα ατομική εργασία και υποστήριξη.
- 6.5 *Το προσωπικό διατηρεί επαφές με τις επιχειρήσεις για την πρακτική κατάρτιση και τις δουλειές*
Το προσωπικό χτίζει καλές σχέσεις και δίκτυα με τους εργοδότες σε τοπικό επίπεδο για την πρακτική κατάρτιση των μαθητών και την εύρεση εργασίας μετά την αποφοίτηση.
- 6.6 *Παρέχοντας επαρκή υποστήριξη στο εκπαιδευτικό προσωπικό ώστε να αντιστοιχεί στις ανάγκες των μαθητών**
Επαρκής μεθοδολογική, τεχνική και ψυχολογική υποστήριξη παρέχεται στο εκπαιδευτικό προσωπικό ώστε να προσαρμόζει το πρόγραμμα σπουδών και τα υλικά στους μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες.
- 7.1 *Διατηρώντας μία καλή ισορροπία μεταξύ των θεωρητικών/ακαδημαϊκών θεμάτων και της πρακτικής κατάρτισης**
Τα προγράμματα ΕΕΚ παρέχουν μία καλή ισορροπία μεταξύ των θεωρητικών/ακαδημαϊκών θεμάτων και της πρακτικής κατάρτισης/μάθησης-μέσω-της-πρακτικής.
- 7.2 *Εστιάζοντας σε χειρωνακτικές/πρακτικές/πραγματικές μαθησιακές προσεγγίσεις που περιλαμβάνουν επίσης θεωρητικά/ακαδημαϊκά θέματα**
Έμφαση δίνεται σε προσεγγίσεις μάθησης-μέσω-της πρακτικής/μαθαίνοντας στο πλαίσιο της εργασίας (εν αντιθέσει με τις θεωρητικές προσεγγίσεις), με βασικά θέματα να ενσωματώνονται σε έργα.

- 7.3 *Διασφαλίζοντας τις μαθητο-κεντρικές προσεγγίσεις**
Μία μαθητο-κεντρική προσέγγιση προσαρμόζει τις παιδαγωγικές μεθόδους και τα υλικά, το πρόγραμμα σπουδών, τις μεθόδους αξιολόγησης και τους στόχους, κτλ., στις ατομικές ανάγκες.
- 7.4 *Αξιοποιώντας τα εξατομικευμένα σχέδια διδασκαλίας για την εκπαίδευση, τη μάθηση, την κατάρτιση και τη μετάβαση**
Εξατομικευμένα προγράμματα σπουδών, εξατομικευμένα σχέδια εκπαίδευσης/μάθησης/κατάρτισης, εξατομικευμένα σχέδια μετάβασης, κτλ., αναπτύσσονται και εφαρμόζονται.
- 7.5 *Λαμβάνοντας υπόψη την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων και της ευημερίας**
Κατάλληλη προσοχή δίνεται στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και της ευημερίας, π.χ. προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες, δικαιώματα, τα καθήκοντα του πολίτη, δραστηριότητες της καθημερινής διαβίωσης (ΔΚΔ).
- 7.6 *Αξιοποιώντας καινοτόμες διδακτικές μεθόδους και προσεγγίσεις**
Εφαρμόζονται καινοτόμες διδακτικές μέθοδοι και προσεγγίσεις, π.χ. μάθηση μεταξύ των ομήλικων, μάθηση μέσα από αυθεντικές δραστηριότητες, αξιοποίηση του παιχνιδιού για συγκεκριμένα θέματα (π.χ. μαθηματικά).
- 7.7 *Διασφάλιση της ευελιξίας στις ευκαιρίες/στα μαθήματα ΕΕΚ ώστε να επιτραπεί η πρόοδος από το ένα επίπεδο στο επόμενο**
Υπάρχει ευελιξία στις ευκαιρίες/στα μαθήματα ΕΕΚ, ώστε οι μαθητές να μπορούν να ξεκινήσουν από ένα χαμηλότερο επίπεδο προγράμματος και να προχωρήσουν σε ένα πρόγραμμα υψηλότερου επιπέδου είτε πριν είτε μετά την αποφοίτηση.
- 7.8 *Επιτηρώντας την πρακτική κατάρτιση σε επιχειρήσεις και προσφέροντας μοντέλα υποστηριζόμενης εργασίας με σταδιακή μείωση της έντασης της υποστήριξης**
Οι μαθητές βοηθούνται/υποστηρίζονται από το προσωπικό (εκπαιδευτικοί, εκπαιδευτές, προπονητές εργασίας, μέντορες, κτλ.), τόσο κατά τη διάρκεια της πρακτικής τους κατάρτισης στις επιχειρήσεις όσο και μετά την αποφοίτηση. Νέοι άνθρωποι που έχουν βρει μία δουλειά επί πληρωμή υποστηρίζονται στην εργασία τους από τους προπονητές εργασίας/βοηθούς μέσω του μοντέλου υποστηριζόμενης εργασίας, με μία σταδιακή μείωση της έντασης της υποστήριξης.
- 7.9 *Υποστηρίζοντας μαθητές και εργοδότες κατά τη φάση της μετάβασης στην ελεύθερη αγορά εργασίας**
Σύμβουλοι καριέρας ενημερώνουν και καθοδηγούν τους μαθητές σχετικά με τις δυνατότητες απασχόλησης, διευκολύνουν και υποστηρίζουν την επαφή με τους εργοδότες, παρέχουν βοήθεια με τις αιτήσεις για δουλειά, παρέχουν πληροφορίες και υποστήριξη στους εργοδότες και παρέχουν την πρόσθετη υποστήριξη που χρειάζονται οι νέοι άνθρωποι, κτλ.
- 7.10 *Παρέχοντας δραστηριότητες παρακολούθησης για τη διατήρηση της εργασίας των μαθητών στις επιχειρήσεις**
Οι δραστηριότητες υποστήριξης και παρακολούθησης ανταποκρίνονται στις ανάγκες των νέων εργοδοτών με σκοπό να διατηρηθεί η δουλειά του μαθητή μόλις τη βρει.
- 7.11 *Προσφέροντας επαγγελματική κατάρτιση (μαθήματα, προγράμματα και εργασιακή εμπειρία) που περιλαμβάνει πραγματική εργασία με πραγματικούς πελάτες*
Η εργασία πραγματοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος ΕΕΚ σύμφωνα με τις εντολές των πελατών, κτλ., με πραγματική επαφή με πελάτες.

7.12 *Εστιάζοντας στις ικανότητες των μαθητών**

Οι μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες ενδυναμώνονται, και έμφαση δίνεται στις ικανότητες τους: *τί μπορούν να κάνουν, όχι τι δε μπορούν να κάνουν*. Αυτό βασίζεται στην ισχυρή εμπιστοσύνη τόσο των μαθητών όσο και των εκπαιδευτικών στις δυνάμεις και δυνατότητες των μαθητών, ως ένα μέσο αύξησης της αυτοεκτίμησης και της αυτοπεποίθησης.

8.1 *Κοινή εργασία, ισχυρή συνεργασία, καλή δικτύωση, ανοιχτό πνεύμα συνεργασίας**

Υπάρχει καλή δικτύωση και συνεργασία μεταξύ των διαφορετικών ενδιαφερόμενων φορέων σε τοπικό επίπεδο: του δήμου, των υπηρεσιών εργασίας, των υπηρεσιών υποστήριξης, των εμπορικών επιμελητηρίων, των ΜΚΟ, των εθελοντικών οργανισμών, των γονέων, των συνδικάτων, κτλ.

8.2 *Ανταλλαγή πληροφοριών και συνεργασία με τους γονείς σε ίση βάση**

Υπάρχουν καλές διασυνδέσεις και οι γονείς εμπλέκονται ενεργά ως ισότιμοι εταίροι.

8.3 *Εκδήλωση θετικών στάσεων των ενδιαφερόμενων φορέων και των μαθητών/εκπαιδευτικών**

Οι εργοδότες έχουν θετικές εμπειρίες από τους εκπαιδευόμενους και εργαζόμενους με ΕΕΑ/αναπηρίες· οι γονείς έχουν θετικές εμπειρίες από την ΕΕΚ και τους εργοδότες· οι μαθητές είναι ικανοποιημένοι με και έχουν επίγνωση της υποστήριξης που λαμβάνουν· οι φορείς χρηματοδότησης, αναγνωρίζουν την αναλογία αξία/χρήμα.

8.4 *Διασφάλιση των διασυνδέσεων με τους τοπικούς εργοδότες/τις τοπικές επιχειρήσεις για την πρακτική κατάρτιση και τις ευκαιρίες απασχόλησης με βάση την εμπιστοσύνη και τις προηγούμενες εμπειρίες**

Ανθεκτικές (δηλαδή, μακροπρόθεσμες, καλά εδραιωμένες και σταθερές) διασυνδέσεις οδηγούν σε ένα υψηλό ποσοστό των μαθητών να βρει εργασία σε μία επιχείρηση στην οποία έχουν ήδη ολοκληρώσει την πρακτική τους κατάρτιση, λόγω του ότι οι επιχειρήσεις αισθάνονται σίγουρες από την προηγούμενη τους εμπειρία ότι θα λάβουν την απαραίτητη υποστήριξη.

9.1 *Αναπτύσσοντας ένα διαφοροποιημένο εύρος επιπέδων προσόντων*

Διαφορετικά προγράμματα ΕΕΚ και πιστοποιήσεις είναι διαθέσιμα, στόχο έχουν την κατάκτηση διαφορετικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων, με επιλογές για την πιστοποίηση της επίτευξης των εξατομικευμένων στόχων.

9.2 *Απονομή χαρτοφυλακίων/πιστοποιήσεων/εγγράφων για τα επιτεύγματα και τις δεξιότητες**

Διατηρούνται έγγραφα/χαρτοφυλάκια σχετικά με τις δεξιότητες και τα επιτεύγματα και τα οποία ορισμένες φορές μπορεί να ζητηθούν και από το χώρο εργασίας.

9.3 *Απονομή των ίδιων πιστοποιητικών όπως σε μαθητές χωρίς ΕΕΑ/αναπηρίες*

Οι μαθητές λαμβάνουν ισότιμη εκπαίδευση· τα πιστοποιητικά είναι ίδια όπως για τους μαθητές χωρίς ΕΕΑ/αναπηρίες, ακόμα και αν η διάρκεια σπουδών ήταν μεγαλύτερη ή αν χρειάστηκε επιπλέον υποστήριξη.

9.4 *Πιστοποίηση των δεξιοτήτων στο πλαίσιο πραγματικής εργασίας πέρα από τις επίσημες πιστοποιήσεις*

Διαφορετικά επίπεδα πιστοποιήσεων μπορούν να επιτευχθούν από τους μαθητές, με την υποστήριξη και αναγνώριση των τοπικών εργοδοτών.

- 9.5 *Αναπτύσσοντας και εφαρμόζοντας εξατομικευμένα και ευέλικτα προγράμματα σπουδών**
Μία ευέλικτη προσέγγιση επιτρέπει την ανάπτυξη και εφαρμογή εξατομικευμένων προγραμμάτων σπουδών.
- 9.6 *Εφαρμόζοντας αντίστροφη ένταξη*
Τα μαθήματα και οι υπηρεσίες ΕΕΚ και οι εγκαταστάσεις του κέντρου ΕΕΚ είναι ανοιχτές σε μαθητές χωρίς ΕΕΑ/αναπηρίες.
- 9.7 *Εστιάζοντας σε παροχές βασισμένες στις ανάγκες και όχι στις διαγνώσεις*
Οι ειδικές ανάγκες ορίζονται με έναν ευέλικτο και ανοιχτό τρόπο και οι παροχές βασίζονται σε συγκεκριμένες ανάγκες (π.χ. τη μείωση της σχολικής διαρροής).
- 9.8 *Συνεργασία μεταξύ της ειδικής και γενικής αγωγής με βάση τις δυνάμεις*
Τα ειδικά και τα γενικά σχολεία συνεργάζονται και αλληλοϋποστηρίζονται με σκοπό τη μείωση της σχολικής διαρροής.
- 9.9 *Παρέχοντας διαφορετικά μονοπάτια και επιλογές που επιτρέπουν τη διερεύνηση (δηλαδή οριζόντια) ή την πρόοδο (δηλαδή κάθετα)**
Υπάρχουν: επιλογές για βελτίωση των προσόντων, αλλά και βελτίωσης των βαθμών· ευκαιρίες για τους μαθητές να αλλάξουν γνώμη και να επιλέξουν να παρακολουθήσουν ένα διαφορετικό πρόγραμμα· επιλογές μεταξύ διαφορετικών επαγγελματίων και την επιλογή του να αποκτήσουν ένα ακαδημαϊκό και/ή επαγγελματικό πιστοποιητικό· επιλογές ώστε να έχουν πρόσβαση σε ένα προσαρμοσμένο πρόγραμμα σπουδών.
- 9.10 *Στρατηγική μείωσης της σχολικής διαρροής και εγκατάλειψης**
Το σχολείο παίρνει προληπτική εκπαιδευτική δράση ενάντια στη σχολική διαρροή σε στενή συνεργασία με τις τοπικές κοινωνικές υπηρεσίες και αναπτύσσει μέτρα ώστε οι μαθητές που εγκαταλείπουν στο σχολείο να βρίσκουν νέες εναλλακτικές.
- 9.11 *Δέσμευση όλων των ενδιαφερόμενων μερών ότι θα προχωρήσουν σε στρατηγικές διασφάλισης της ποιότητας και βελτίωσης**
Προγράμματα εφαρμόζονται και πιστοποιούνται για τη βελτίωση της ποιότητας της ΕΕΚ και για τη συνεχή βελτίωση της προετοιμασίας των μαθητών για την πραγματική αγορά εργασίας.
- 9.12 *Διασφαλίζοντας ότι οι μαθητές, οικογένειες και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη γνωρίζουν και κατανοούν τις δυνατότητες μάθησης*
Πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες μάθησης παρουσιάζονται και διαχέονται με αποτελεσματικό τρόπο, π.χ. με τη παροχή εύκολων-στην-κατανόηση ενημερωτικών φυλλαδίων με διάφορες διαδικτυακές συνδέσεις σε ιστοσελίδες εύρεσης εργασίας, πληροφορίες σχετικά με την αναζήτηση άλλων ευκαιριών και σημαντικών ημερομηνιών για το έτος.
- 9.13 *Διασφάλιση ότι τα σχολεία έχουν ξεκάθαρες πολιτικές ένταξης στην πράξη*
Η ισότητα είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι της πρακτικής και πρέπει να παρατηρείται στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, και να βασίζεται σε μία ξεκάθαρη πολιτική ένταξης σε σχολικό επίπεδο με την εφαρμογή στρατηγικών για την υλοποίηση της και παρακολούθηση της προόδου.
- 9.14 *Εφαρμόζοντας μία πολιτική χωρίς ρίσκο/επιστροφής*
Οι μαθητές μπορούν να επιστρέψουν στο πλαίσιο ΕΕΚ αν οι εμπειρίες τους στην εργασία δε ήταν αυτές που έλπιζαν (πολιτική χωρίς ρίσκο).

- 9.15 *Εφαρμόζοντας πολιτικές ισότιμα σε κάθε σχολείο*
Η εθνική πολιτική αναφορικά με την ποιότητα της ΕΕΚ εφαρμόζεται ισότιμα σε κάθε σχολείο.
- 9.16 *Αλλάζοντας τη δομή και διάρκεια των προγραμμάτων ΕΕΚ αν αυτό κρίνεται απαραίτητο**
Το πλαίσιο ΕΕΚ είναι ευέλικτο, διασφαλίζοντας ότι η δομή και η διάρκεια των προγραμμάτων ΕΕΚ ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών, π.χ. με την παράταση της διάρκειας των μαθημάτων, μεγαλύτερης διάρκειας μαθητείες σε προπαρασκευαστικά μαθήματα, δίνοντας έμφαση σε πρακτικά μαθήματα αντί σε θεωρητικά, κτλ.
- 9.17 *Αξιολογώντας τους μαθητές πριν την έναρξη των μαθημάτων με σκοπό να προσαρμοστεί το πρόγραμμα ΕΕΚ στο άτομο**
Οι μαθητές παίρνουν μέρος σε σχήματα αξιολόγησης πριν την έναρξη του προγράμματος ΕΕΚ ώστε να επιλεγεί το πιο κατάλληλο πρόγραμμα ΕΕΚ, το οποίο να ανταποκρίνεται στις ικανότητες και επιθυμίες των μαθητών.
- 9.18 *Πρακτικές φάσεις υπό εποπτεία που πραγματοποιούνται αρκετά πριν την αποφοίτηση και είναι υποχρεωτικές/δεσμευτικές για όλους τους μαθητές**
Όλοι οι εκπαιδευόμενοι παίρνουν μέρος σε υποχρεωτική/δεσμευτική και υπό εποπτεία έκθεση στην εργασία: σύντομη πρακτική κατάρτιση στην ελεύθερη αγορά εργασίας: μακράς-διάρκειας (για παράδειγμα 24 εβδομάδες) πρακτική κατάρτιση με σκοπό να εξεταστούν οι ικανότητες τους και να δημιουργήσουν διασυνδέσεις με τους μελλοντικούς εργοδότες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Παράγοντας	Πρότυπο διαχείρισης ιδρύματος ΕΕΚ	Πρότυπο επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης	Πρότυπο μαθητών	Πρότυπο αγοράς εργασίας
2.1	X		X	
2.2	X			
2.3	X		X	X
2.5	X			
2.6	X		X	
2.7	X	X	X	
2.8	X	X	X	X
3.1				X
3.3			X	X
4.2			X	X
4.3			X	X
4.4	X	X	X	X
5.1	X	X		
5.5	X	X	X	
5.6	X	X	X	X
6.1		X	X	
6.2	X	X		
6.3	X			
6.4		X	X	X
6.6	X	X	X	
7.1		X	X	X
7.2		X	X	X
7.3	X	X	X	
7.4	X	X	X	X
7.5		X	X	X
7.6		X		
7.7	X	X	X	
7.8		X	X	X
7.9	X	X	X	X
7.10		X	X	X
7.12		X	X	
8.1				X
8.2			X	
8.3		X		
8.4				X
9.2	X		X	X
9.5	X	X		
9.9	X		X	
9.10		X	X	
9.11	X			
9.16	X		X	
9.17	X		X	
9.18		X	X	X
A.		X	X	
B.	X	X	X	X
Γ.				X
Δ.			X	X

Ε.		X	X	
ΣΤ.	X	X	X	X

EL

Secretariat:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brussels Office:

Avenue Palmerston 3
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel: +32 2 280 33 59
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

